

LIBRARY CHANGING THE WORLD

An E-manual with 12 Practices in European Public Libraries

BIBLIOTĒKA MAINA PASAULI

ROKASGRĀMATA – 12 AKTIVITĀTES EIROPAS BIBLIOTĒKĀS.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS

PIRMĀ MOBILITĀTE PROJEKTĀ “LIBCHANGE” HORVĀTIJĀ: “DŽĪVOT VESELĪGI”, “JAUNĀS MAŠĪNAS” UN “ZAĻĀS TĒMAS” — ŠIBENIKAS “JURAJ ŠIŽGORIĆ” PILSĒTAS BIBLIOTĒKA

“Dzīvot veselīgi”, “Jaunās mašīnas” un “Zaļās tēmas” — pirmā mobilitāte projektā “LIBCHANGE”

- “Dzīvot veselīgi” “Zaļās bibliotēkas” ietvaros — pirmā labās prakses pieredze
- Mākslas darbnīca “Jaunās mašīnas” — veltījums Faustam Vrančičam
- “Zaļās tēmas” — dārzkopība bibliotēkā

OTRĀ MOBILITĀTE PROJEKTĀ “LIBCHANGE” LATVIJĀ: “IMPROVISE GREEN! BIBLIOTĒKAS UN PIEAUGUŠO MĀCĪŠANĀS ILGTSPĒJAI”
STRENČU BIBLIOTĒKA

“Improvise Green! Bibliotēkas un pieaugušo mācīšanās ilgtspējai” — otrā mobilitāte projektā “LIBCHANGE”

Improvise Green = SATIECIES > MĀCIES > RADOŠI DARBOJIES

- *Improvise Green!* = SATIECIES > MĀCIES > RADOŠI DARBOJIES. Satiecies- piederības izjūtas stiprināšana un aktīvas sabiedrības līdzdalības veicināšana
- *Improvise Green* = SATIECIES > MĀCIES > RADOŠI DARBOJIES. Mācies- vides apziņas veicināšana, izmantojot kultūras mantojumu un pilsonisko zinātni
- *Improvise Green* = SATIECIES > MĀCIES > RADOŠI DARBOJIES. Radoši darbojies- vides apziņa, radošums un praktiskā mācīšanās

TREŠĀ MOBILITĀTE PROJEKTĀ “LIBCHANGE” SLOVĒNIJĀ: “ZAĻIE ZINĀŠANU CEĻI — VIETĒJAIS KULTŪRAS MANTOJUMS, VIDE UN KOPIENA KĀ MĀCĪŠANĀS VIDE BRĪVĀ DABĀ” UN “ZAĻĀS TĒMAS”
FRANCA KSAVERA MEŠKO ORMOŽAS BIBLIOTĒKA

“Zaļie zināšanu ceļi — vietējais kultūras mantojums, vide un kopiena kā mācīšanās vide brīvā dabā” — trešā mobilitāte projektā “LIBCHANGE”

- Pieaugušo lasīšanas nozīmītes projekts
- “Zaļās pēcpusdienas” — ilgtspējas studiju pulciņu īstenošana publiskajās bibliotēkās: ilgtspējai veltītu studiju pulciņu modelis pieaugušajiem publiskajās bibliotēkās
- “Zaļā bibliotēka”

NOSLĒDZOŠĀ MOBILITĀTE PROJEKTĀ “LIBCHANGE” TIEŠSAISTĒ SERBIJĀ: DŽĪVESVEIDA KULTŪRA BIBLIOTĒKĀ NOVI SADAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKA

“Dzīvesveida kultūra bibliotēkā” — noslēdzošā mobilitāte projektā “LIBCHANGE”

- Publiskās bibliotēkas kā pilsoniskās līdzdalības centri
- “Tūrists savā pilsētā” — slavenās Novi Sadas sievietes
- “Donavas bibliotēka” — bibliotēka Štrandā

IEVADS

Kā bibliotēkas maina pasauli?

Pēdējos gados globālie klimatiskie apstākļi ir būtiski mainījušies, un mēs arvien biežāk saskaramies ar ekstremāliem laikapstākļiem, kas ietekmē mūsu ikdienas dzīvi. Lai gan ilgtspējas mērķi ir noteikti daudzos stratēģiskajos dokumentos un politikas plānošanas dokumentos, galvenais jautājums joprojām ir – kā tos īstenot vietējā līmenī. Ir pienācis laiks konkrētām darbībām un saturam, kas veidojas „no apakšas uz augšu”, izriet no kopienu reālajām vajadzībām un tiek veidots ikdienas dzīves kontekstā.

Publiskajām bibliotēkām kā atvērtām publiskām telpām, kas paredzētas mācībām, informācijas iegūšanai un savstarpējai saiknei – tā sauktajām proaktīvajām bibliotēkām – šajā procesā ir īpaša nozīme. Ar savām aktivitātēm lasīšanas kultūras, ilgtspējīgas attīstības, zaļās pratības, vides jautājumu, bioloģiskās daudzveidības, sociālās līdzdalības, veselīga dzīvesveida un labbūtības jomās tās sniedz nozīmīgu ieguldījumu pieaugušo informēšanā, izglītošanā un izpratnes veicināšanā, vienlaikus stiprinot sociālo atbildību. Bibliotēkas motivē pieaugušos izglītojamos, vecākus, skolotājus, pedagogus un jauniešus pieņemt vidi, klimatam un cilvēkiem draudzīgāku dzīvesveidu, pārskatīt savu skatījumu un uzņemties aktīvu, sociāli atbildīgu lomu savās kopienās.

ERASMUS+ projekta KA210-ADU (Maza mēroga partnerības pieaugušo izglītībā) „Bibliotēka, kas maina pasauli” (LibChange) ietvaros apvienojās četras bibliotēkas, kas jau ilgstoši attīsta zaļās un ilgtspējīgās bibliotēkas konceptu. Partneri apmainījās ar zināšanām un profesionālo pieredzi, pilnveidoja darbinieku kompetences, izmēģināja un attīstīja labās un inovatīvās prakses piemērus, izvērtēja tos un pielāgoja dažādām vietējām vidēm. Īpaša uzmanība tika pievērsta pieaugušo izglītības kvalitātes uzlabošanai un efektīvu darba modeļu pārnesi bibliotēku vidē. Pieaugušajiem izglītojamajiem tika nodrošināta iespēja piedalīties izglītojošās aktivitātēs un viņi tika mudināti aktīvi iesaistīties savās vietējās kopienās.

Visas četras projektā iesaistītās bibliotēkas atbilst zaļo bibliotēku definīcijai un īsteno Ilgtspējīgas attīstības mērķus, kas noteikti „2030. gada programmā”. Ar savām

programmu ievirzēm un izglītojošajām tēmām tās seko globālajām attīstības tendencēm. Visas partnerbibliotēkas cieši sadarbojas ar vietējām institūcijām, biedrībām, grupām un individuāliem interesentiem, kas darbojas izceltajās jomās, un ir cieši integrētas nacionālajā bibliotēku tīklā, kur to mūsdienīgais darbības redzējums piesaista profesionālās kopienas uzmanību. To darba kvalitāti un inovativitāti apliecina arī starptautiska atzinība no pasaules bibliotēku organizācijas IFLA un starptautiskā bibliotēku tīkla „Public Libraries 2030”.

Projektā iesaistītās bibliotēkas tiecas uz zaļo transformāciju, ko tās nosaka savos stratēģiskajos dokumentos un programmās, kā arī īsteno praksē, aktīvi iesaistoties dažādās iniciatīvās. Tās ir atvērtas publiskās telpas, kas nodrošina vienlīdzīgas iespējas līdzdalībai visiem interesentiem neatkarīgi no viņu sociālā, ekonomiskā vai kultūras fona. Tās piedāvā visplašākajam dažādu vecuma grupu lietotāju lokam iespējas aktīvai, radošai un kvalitatīvai brīvā laika pavadīšanai. Ar rūpīgi atlasītiem bibliotēku krājumiem, profesionālu personālu, pārdomāti plānotu saturu un kvalitatīviem pasākumiem un projektu vadītājiem tās kalpo kā nozīmīgas publiskās telpas saziņai, mācībām, informācijas iegūšanai, tikšanās reizēm, socializācijai un radošumam vietējā vidē. Tās paver ceļus uz zināšanām un darbojas kā inovatīvu projektu un sociālā kapitāla veidotājas.

ERASMUS+ projekts stiprināja darbinieku profesionālās kompetences, veicināja starptautisko sadarbību un kontaktu veidošanu, kā arī sekmēja lielāku izpratni par klimata un vides izaicinājumiem bibliotēkārū, pedagogu, izglītojamo un plašākas sabiedrības vidū. Tas uzlaboja saikni un sadarbību starp bibliotēkām un dažādām ieinteresētajām pusēm vietējās kopienās un nostiprināja bibliotēku lomu kā vienai no svarīgākajām kultūras institūcijām vietējā vidē. Visos projekta īstenošanas posmos tika ievēroti ilgtspējas un videi draudzīgas darbības principi.

Sadarbības rezultāts ir publiski pieejama elektroniska rokasgrāmata, kas sagatavota visās partneru valodās un angļu valodā. Tajā ietverti divpadsmit pārbaudīti inovatīvas prakses piemēri, darba metožu apraksti, organizatoriskās procedūras, nepieciešamie materiāli un ieteikumi to īstenošanai.

Šī rokasgrāmata ir izstrādāta kā praktisks darba materiāls bibliotekāriem un pieaugušo izglītotājiem. Tās mērķis ir atbalstīt kvalitatīvu aktivitāšu plānošanu, īstenošanu un tālāku attīstību, apvienojot mūžizglītību, lasīšanas kultūru, zaļo prātību, radošumu, sociālo līdzdalību un ilgtspējīgu attīstību.

Lai tā veicina pozitīvas pārmaiņas bibliotēkās, cilvēkos un vietējās kopienās.

Tā kā bibliotēkas ar šāda veida projektiem spēj mainīt cilvēku domāšanu, mēs uzdrošināmies apgalvot, ka tās maina pasauli.

ŠIBENIKAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKA „JURAJ ŠIŽGORIĆ”

Šibenikas pilsētas bibliotēka „Juraj Šižgorić” jau vairāk nekā gadsimtu ir kultūras un izglītības bāka, bagātinot pilsētas iedzīvotāju dzīvi.

Bibliotēka atrodas modernā ēkā pašā Šibenikas centrā un ir nosaukta ievērojamā humānista un dzejnieka Juraja Šižgorića vārdā, kura mantojums joprojām ir nozīmīga pilsētas kultūras identitātes sastāvdaļa. Bibliotēka dibināta 1922. gadā un laika gaitā ir kļuvusi par mūsdienīgu institūciju, kas veiksmīgi apvieno tradīcijas ar inovācijām.

Bibliotēka piedāvā plašu grāmatu, periodisko izdevumu un multimediju resursu krājumu dažādām vecuma grupām un interesēm, kā arī nodrošina virkni digitālo pakalpojumu. Īpaša uzmanība tiek pievērsta vērtīgu vietējās nozīmes materiālu digitalizācijai, īpaši laikrakstiem un žurnāliem, nodrošinot lietotājiem ērtu tiešsaistes piekļuvi vēsturiskiem avotiem. Vienlaikus bibliotēka turpina izdevējdarbību, publicējot izdevumus, kas popularizē vietējo kultūras mantojumu, tostarp retu un vēsturiski nozīmīgu izdevumu atkārtotus izdevumus.

Novadpētniecības krājums „Sibenicensia” ir viens no bibliotēkas identitātes stūrakmeņiem. Tajā ietilpst grāmatas, laikraksti, periodiskie izdevumi, rokraksti un dokumenti, kas saistīti ar Šibeniku un tās apkārtni. Bibliotēkas Zinātniskajā nodaļā atrodas reto un vērtīgo grāmatu kolekcija „Rara”, kurā starp citiem nozīmīgiem darbiem glabājas arī 1608. gada Šibenikas statūti. Šī kolekcija ir nenovērtējams resurss zinātniekiem, pētniekiem un kultūras mantojuma interesentiem.

Bibliotēka ir izveidojusi arī Fausta Vrančića Virtuālo muzeju – digitālu projektu, kas veltīts šīs ievērojamās Šibenikas personības dzīvei un darbībai. Ar interaktīva satura, spēļu un izstāžu palīdzību lietotāji var iepazīt Vrančića ieguldījuma bagātību un viņa atstāto mantojumu.

Papildus savām pamatfunkcijām bibliotēka īsteno dažādus projektus, piemēram, vietējo materiālu digitalizāciju, projektu „Zaļā bibliotēka”, kas veicina ilgtspēju, iniciatīvu „Dzīvo veselīgi”, kas popularizē veselīgus paradumus, kā arī ēkas energoefektivitātes uzlabošanas projektus. 2020. gadā bibliotēka ieguva otro vietu starptautiskajā IFLA Zaļo bibliotēku balvas konkursā, apliecinot tās apņemšanos veicināt ilgtspējīgu attīstību.

Bibliotēka aktīvi piedalās valsts projektā „STEM Revolution”, sekmējot bērnu un jauniešu digitālo un zinātnisko prasmju attīstību. Regulāri tiek organizēti literārie

vakari, izstādes, radošās darbnīcas, izglītojošas programmas un profesionālās konferences, kuru mērķis ir veicināt lasītprasmi, lasīšanu, dialogu un iekļaušanu. Šajos pasākumos bieži tiek aktualizēti nozīmīgi sociālie jautājumi, piemēram, personu ar invaliditāti nodarbinātība, tādējādi apliecinot bibliotēkas rūpes ne tikai par kultūru, bet arī par sociālo jutīgumu un kopienas saliedētību.

Starp literārajām aktivitātēm īpašu vietu ieņem īso stāstu konkurss „KuŠIn”, kas rosina radošumu, iedvesmojoties no Šibenikas, un popularizē vietējos autorus. Bibliotēkas māksliniecisko darbību raksturo arī unikāli konkursi, piemēram, „Kaķi” un „Veltījums Robertam Viziāni”, kas kļuvuši par simbolu tās ieguldījumam mākslinieciskās izpausmes un kultūras mantojuma popularizēšanā.

Pateicoties atvērtībai, pieejamībai un nelokāmai uzticībai kopienai, Šibenikas pilsētas bibliotēka „Juraj Šižgorić” ne tikai saglabā rakstīto vārdu, bet arī aktīvi veido Šibenikas identitāti, savienojot pagātņi un tagadni zināšanu, kultūras izpratnes un humānisma vērtību vārdā.

Šajā rokasgrāmatā ir aprakstītas trīs ERASMUS+ projekta ietvaros prezentētās prakses, kas visas izriet no ilgtermiņa programmas „Zaļā bibliotēka”, kuru mūsu bibliotēka nepārtraukti īsteno kopš 2012. gada rudens. Pirmā prakse bija vērsta uz veselīga dzīvesveida popularizēšanu projekta „Dzīvo veselīgi” ietvaros; otrā ietvēra mākslas darbnīcas par Faustu Vrančiču; savukārt trešā bija saistīta ar dārzkopības aktivitātēm projekta „Zaļās tēmas bibliotēkā” ietvaros 2023. gadā.

Visas šīs prakses ir neatņemama plašākās „Zaļās bibliotēkas” koncepcijas sastāvdaļa, kas ir atzīta par labās prakses piemēru un kļūva par pamatu mūsu bibliotēkas dalībai ERASMUS+ projektā.

ERASMUS+ projekta laikā darbnīcas tika prezentētas kā konkrēti aktivitāšu piemēri, kas apvieno izglītību, ekoloģiju un kopienas.

„Dzīvo veselīgi” programmas „Zaļā bibliotēka” ietvaros —
pirmais labās prakses piemērs

1. Prakses apraksts un konteksts

Pirmais Šibenikas pilsētas bibliotēkā „Juraj Šižgorić” prezentētais labās prakses piemērs ir saistīts ar projektu „Dzīvo veselīgi”, kas tika izstrādāts plašākās Zaļās bibliotēkas koncepcijas ietvaros. Bibliotēka nepārtraukti veicina veselīga dzīvesveida paradumus un labbūtību, īstenojot izglītojošas un līdzdalību veicinošas programmas dažādām vecuma grupām – no pirmsskolas vecuma bērniem līdz pieaugušajiem un senioriem.

2018.gada martā Šibenikā notika Nacionālās programmas „Dzīvo veselīgi” 17. konference, ko organizēja Horvātijas Sabiedrības veselības institūts un Šibenikas–Kņinas apgabala Sabiedrības veselības institūts. Konferences mērķis bija iepazīstināt ar veselības veicināšanas labās prakses piemēriem un sekmēt jaunu iniciatīvu attīstību, veidojot sadarbību starp galvenajām ieinteresētajām pusēm vietējā un valsts līmenī.

Šajā pasākumā bibliotekāre Melinda Grubišča Reitere prezentēja bibliotēkas pieredzi saistītu projektu īstenošanā, kā rezultātā bibliotēka tika aicināta iesaistīties programmā.

Apzinoties veselības, profilakses un ilgtspējīgu dzīvesveida paradumu nozīmi, bibliotēka izstrādāja lekciju, darbnīcu, filmu seansu, grāmatu prezentāciju un programmu ciklu bērniem un jauniešiem, lai veicinātu pozitīvas uzvedības izmaiņas, izpratni un personisko atbildību par savu veselību un apkārtējo vidi.

Pieaugušo izglītības programmu plānošana un īstenošana bibliotēkā (modulis)

Šis piemērs apliecina, ka bibliotēkas var veiksmīgi darboties kā pieaugušo izglītības, veselības veicināšanas un ilgtspējas izpratnes centri. Programma „Dzīvo veselīgi” piedāvā pārnesamu modeli, kuru iespējams pielāgot dažādām vidēm un kopienu vajadzībām.

Moduļa mērķis

Modulis paredzēts bibliotekāriem un bibliotēku speciālistiem, kuri vēlas pilnveidot savas kompetences:

- pieaugušo auditorijai paredzētu programmu plānošanā un organizēšanā;
- partnerību veidošanā kopienā;
- izglītojošu pasākumu īstenošanā un izvērtēšanā;
- veselības, ilgtspējas un labbūtības tēmu integrēšanā bibliotēku pakalpojumos.

Mērķgrupas

- pieaugušie un seniori;
- vecāki un ģimenes;
- jaunieši un studenti;
- izglītības jomas profesionāļi un aprūpētāji;
- sociāli mazaizsargātas vai marginalizētas grupas.

Iespējamie partneri kopienā

(pielāgojami un pārnesami dažādām vidēm)

- sabiedrības veselības institūti un citas veselības aprūpes iestādes;
- biedrības un klubi (pārgājienu, sporta, rekreācijas, dabiskās medicīnas jomā);
- skolas;
- pirmsskolas izglītības iestādes;

- universitātes;
- vietējie eksperti (kineziologi, uztura speciālisti, pedagogi, autori);
- kultūras un izglītības institūcijas.

Partneru piemēri no Šibenikā īstenotajām aktivitātēm

- Šibenikas–Kņinas apgabala Sabiedrības veselības institūts;
- Horvātijas Kalnu tūrisma biedrība „Kamenar”;
- Horvātijas Kalnu tūrisma klubs „Sv. Mihovil”;
- kinezioloģijas speciālisti (piemēram, lekcija par fizisko aktivitāšu nozīmi pirmsskolas vecumā);
- pirmsskolas izglītības iestādes (piemēram, bērnudārzs „Osmijeh”);
- pamatskolas (darbnīcas skolēniem);
- dabiskās medicīnas jomas biedrības un lektori;
- izglītības organizācijas (piemēram, programmas par komunikāciju un bērnu audzināšanu);
- izdevēji un autori, kas raksta par veselīgu uzturu un dzīvesveida paradumiem.

Partnerību priekšrocības

- zināšanu, resursu un organizatorisko iespēju apvienošana;
- programmas uzticamības stiprināšana;
- plašākas auditorijas sasniegšana un jaunu mērķgrupu iesaiste;
- bibliotēkas sociālās lomas stiprināšana kā mācīšanās un kopienas atbalsta vietai.

Mācību rezultāti

(ko moduļa dalībnieki spēs paveikt pēc tā apguves)

Pēc moduļa apguves dalībnieki spēs:

- izprast bibliotēkas lomu pieaugušo un kopienas izglītībā;
- izstrādāt programmas, balstoties uz reālām vietējām vajadzībām;
- izvēlēties piemērotas pieaugušo mācīšanās formas un metodes;
- veidot sadarbību ar vietējām ieinteresētajām pusēm;
- plānot, īstenot un izvērtēt izglītojošus pasākumus;
- pielāgot programmas dažādām mērķgrupām;
- integrēt veselības, ilgtspējas un labbūtības tematiku bibliotēkas darbībā.

AKTIVITĀŠU FORMAS UN PIEMĒRI NO PRAKSES „DZĪVO VESELĪGI”

1. Lekcijas un ekspertu vizītes

Pieaicinātie eksperti (lektori, autori) sniedz zināšanas auditorijai saprotamā veidā, atvēlot laiku jautājumiem un pieredzes apmaiņai.

Piemēri no Šibenikas:

- lekcija vecākiem par fizisko aktivitāšu nozīmi pirmsskolas vecumā;
- lekcijas par dabisko medicīnu un veselīgiem paradumiem;
- lekcija „Ko mums nozīmē kalni”, kas popularizēja aktīvu atpūtu dabā un vides saglabāšanu.

Ieteikumi:

- paredzēt laiku diskusijām;
- sasaistīt tēmas ar bibliotēkas krājumu;
- izvairīties no pārlietu tehniskas terminoloģijas.

2. Darbnīcas un mācīšanās caur pieredzi

Interaktīvās darbnīcas palīdz dalībniekiem apgūt konkrētas prasmes un izmantot tās ikdienas dzīvē.

Piemēri no Šibenikas:

- nodarbības bērnudārzu bērniem: bilžu grāmatu lasīšana par veselīgu uzturu un vienkārši stiepšanās vingrinājumi;
- darbnīca skolēniem: viegli vingrojumi pēc Brain Gym programmas metodikas un diskusija par uzturu un kustībām;
- dabīgo ziepju, balzamu un preparātu gatavošanas darbnīcas;
- ādas kopšanas un ēterisko eļļu izmantošanas darbnīcas;
- darbnīca „Skaistums ar ārstniecības augu palīdzību”, kurā tika sniegti praktiski veselības padomi un ieteikumi rudens sezonai.

3. Dokumentālo filmu seansi un moderētas diskusijas

Dokumentālo filmu skatīšanās kopā ar vadītu diskusiju attīsta kritisko domāšanu un veicina izpratni par veselības, pārtikas, ūdens un ilgtspējas savstarpējo saistību.

Piemēri no Šibenikas (vidusskolēniem):

- dokumentālās filmas par ūdeni;
- filmas par sēklām un pārtiku;

pēc seansiem notika diskusijas par pārtikas drošību, ilgtspējīgu lauksaimniecību un piekļuvi dzeramajam ūdenim.

4. Grāmatu prezentācijas un tikšanās ar autoriem

Tematiskas grāmatu prezentācijas stiprina bibliotēkas lomu kā dialoga vietai un veicina bibliotēkas krājuma izmantošanu.

Piemērs no Šibenikas:

Dažādu izdevumu par veselīgu uzturu un dzīvesveida paradumiem prezentācijas, kurās piedalījās autori, bet diskusijas vadīja uztura speciālists vai redaktors. Īpaša uzmanība tika pievērsta praktiskām dzīvesveida izmaiņām un uztura nozīmei slimību profilaksē.

5. Programmas bērniem un ģimenēm

(klātienē un tiešsaistē)

Bibliotēka var nodrošināt nepārtrauktu atbalstu vecākiem un bērniem paradumu veidošanā, emocionālās labbūtības stiprināšanā un izglītošanā.

Piemēri no Šibenikas:

- tiešsaistes spēles bērniem pandēmijas laikā, balstītas uz izglītojošām bilžu grāmatām par veselīgu uzturu un paradumiem;
- lekciju cikls par bērnu vajadzībām, relaksācijas metodēm un komunikāciju starp pieaugušajiem un bērniem;
- darbnīca jaunajiem vecākiem par piebarošanas uzsākšanu zīdaiņiem.

PROGRAMMAS ORGANIZĒŠANA, IZVĒRTĒŠANA UN ILGTSPĒJA

Pirms pasākuma

- definēt mērķi un sagaidāmos mācību rezultātus;
- izvēlēties lektorus un sadarbības partnerus;
- plānot publicitāti un komunikāciju;
- sagatavot telpas, aprīkojumu un materiālus.

Pasākuma laikā

- radīt patīkamu un iekļaujošu atmosfēru;
- veicināt mijiedarbību un pieredzes apmaiņu;
- efektīvi pārvaldīt laiku.

Pēc pasākuma

- apkopot dalībnieku atsauksmes;
- dokumentēt aktivitātes (fotogrāfijas, īss ziņojums, dalībnieku skaits);
- izvērtēt ietekmi;
- plānot turpinājumu (pasākumu ciklu, atkārtošānu vai jaunu partneru piesaisti).

Nākamajās nodaļās saglabāšu šo pašu terminoloģiju un noformējumu, lai visa rokasgrāmata būtu stilistiski vienota.

Mākslas darbnīca „Jaunās mašīnas” —
veltījums Faustam Vrančičam

Darbnīca sastāv no trim daļām.

Pirmajā daļā mēs apmeklējam Virtuālo muzeju „Fausts Vrančičs” Šibenikas pilsētas bibliotēkas „Juraj Šižgorić” tīmekļvietnē un iepazīnāmies ar tā izveides vēsturi. Muzejs tika izveidots 2017. gadā, atzīmējot 400. gadadienu kopš Fausta Vrančiča nāves. Virtuālais muzejs ir Šibenikas bibliotēkas ieguldījums izcilā polihistora, leksikogrāfa un izgudrotāja darbu popularizēšanā un sabiedrības izpratnes veicināšanā par viņa mantojumu.

Otrajā daļā dalībnieki padziļināti iepazīnās ar Fausta Vrančiča dzīvi un viņa slavenāko izgudrojumu — „Lidojošo cilvēku” (Homo volans), jeb izpletņi, kā arī salīdzināja to ar Leonardo da Vinči izstrādāto izpletņa modeli.

Trešajā daļā dalībnieki iesaistījās radošajā darbnīcā „Jaunākās jaunās mašīnas”, kuras laikā izstrādāja, uzzīmēja un prezentēja savu mašīnu ar konkrētu funkciju, ievērojot mūsdienu vides ilgtspējas prasības.

Aktivitātes saistībā ar šo praksi vadīja Zdenka Bilušića no Šibenikas publiskās bibliotēkas.

Šis modulis ir paredzēts bibliotekāriem un bibliotēku izglītotājiem, kuri vēlas izstrādāt un īstenot izglītojošas darbnīcas, balstoties uz kultūras mantojumu, digitālajiem resursiem un radošo pašizpaušmi. Moduļa pamatā ir praktisks piemērs — Fausta Vrančiča Virtuālais muzejs un tam pievienotā radošā darbnīca, ko izstrādājusi un īstenojusi Šibenikas pilsētas bibliotēka „Juraj Šižgorić”.

Modulis demonstrē, kā bibliotēkas var:

- pārvērst kultūras mantojumu saistošā izglītojošā saturā;
- izmantot digitālos rīkus mācīšanās procesa bagātināšanai;
- apvienot vēsturiskās zināšanas ar radošumu, inovācijām un ilgtspēju;
- attīstīt dalībnieku kritisko domāšanu un problēmu risināšanas prasmes.

Ieteikums: identificējiet kādu sava reģiona vēsturisku personību, kura varētu kalpot par iedvesmu līdzīgas darbnīcas izveidei. Izvērtējiet, kā biogrāfijas un vēsturiski stāsti var tikt pielāgoti dažādām auditorijām un sasaistīti ar mūsdienu tēmām, piemēram, inovācijām, tehnoloģijām un ilgtspējīgu attīstību.

DARBNĪCAS DARBA PLĀNS

„Inovativās jaunās mašīnas”

Šī darbnīca iesaista dalībniekus oriģinālas mašīnas izstrādē, zīmēšanā un prezentēšanā. Mašīnai jābūt ar skaidri definētu funkciju un izstrādātai atbilstoši mūsdienu vides standartiem. Galvenais uzvars tiek likts uz radošumu, problēmu risināšanu un ilgtspējīgas projektēšanas domāšanu.

Mērķgrupa

- skolēni;

- studenti;
- jaunie dizaineri;
- plašāka sabiedrība (darbņīcu iespējams pielāgot dažādām auditorijām).

DARBŅĪCAS MĒRĶI

- veicināt radošo un kritisko domāšanu, izstrādājot mašīnu modeļus;
- iepazīstināt ar ilgtspējīgu un videi draudzīgu inovāciju principiem;
- attīstīt dalībnieku vizuālās komunikācijas un prezentēšanas prasmes;
- veicināt sadarbību, ideju prezentēšanu un refleksiju.

Mācību rezultāti

Pēc darbnīcas dalībnieki spēs:

- identificēt reālu problēmu un piedāvāt tās risinājumu, izmantojot mašīnas koncepciju;
- piemērot vides ilgtspējas pamatprincipus (energoefektivitāti, pārstrādājamību, zemu emisiju līmeni);
- izveidot mašīnas vizuālu skici vai shēmu;
- skaidri izskaidrot mašīnas funkciju un tās ieguvumus videi.

Nepieciešamie materiāli un resursi

- papīrs;
- zīmuli;
- marķieri;
- lineāli un veidnes;
- tāfele vai prezentācijas papīra statīvs (flipchart);
- pēc izvēles — planšetdatori vai portatīvie datori digitālai zīmēšanai;
- informatīvais materiāls par ilgtspējas principiem.

Lomas un pienākumi

Darbnīcas vadītājs

- vada aktivitātes;
- iepazīstina ar galvenajiem jēdzieniem;
- sniedz atbalstu dalībniekiem darba procesā.

Asistenti

- palīdz sagatavot materiālus;
- uzrauga laika plānojumu;
- sniedz individuālu atbalstu dalībniekiem.

Dalībnieki

- aktīvi iesaistās mašīnu izstrādē;

- zīmē un prezentē savas idejas.

Vides ilgtspējas apsvērumi

- pēc iespējas izmantot pārstrādātus vai atkārtoti lietojamus materiālus;
- samazināt drukāto materiālu apjomu, priekšroku dodot digitālajiem resursiem;
- veicināt tādu mašīnu izstrādi, kas izmanto:
 - zemu enerģijas patēriņu;
 - atjaunojamos energoresursus;
 - pārstrādājamus vai bioloģiski noārdāmus materiālus.

DARBNĪCAS STRUKTŪRA UN LAIKA PLĀNOJUMS

1. Ievads (15 minūtes)

- dalībnieku sagaidīšana un iepazīstināšana ar darbnīcas mērķiem;
- īsa prezentācija „Kas padara mašīnu ilgtspējīgu mūsdienās?”:
 - atjaunojamās enerģijas izmantošana;
 - energoefektivitāte;
 - ilgtspējīgi materiāli;
 - minimāla ietekme uz vidi;
 - mūsdienīgu videi draudzīgu mašīnu piemēri.

2. Ideju ģenerēšanas posms (15 minūtes)

Individuāls vai grupu prāta vētras darbs.

Dalībnieki definē:

- problēmu, kuru mašīna risinās;
- mašīnas galveno funkciju;
- vides ilgtspējas aspektus.

Darba procesā tiek izmantoti vadjautājumi un darba lapas.

3. Projektēšanas un zīmēšanas posms

Dalībnieki veido savas mašīnas zīmējumu (ar roku vai digitāli).

Zīmējumā jāiekļauj:

- galvenās sastāvdaļas;
- enerģijas avots;
- izmantotie materiāli;
- videi draudzīgās funkcijas.

Darbnīcas vadītāji sniedz konsultācijas, atgriezenisko saiti un ieteikumus.

4. Skaidrojuma sagatavošana (30 minūtes)

Dalībnieki sagatavo īsu prezentāciju, kurā paskaidro:

- kā darbojas viņu mašīna;
- kam tā būs noderīga;
- kādēļ tā atbilst mūsdienu vides ilgtspējas standartiem.

5. Prezentācijas

- katrs dalībnieks vai grupa prezentē savu mašīnu (1–3 minūtes);
- pārējie uzdod jautājumus un sniedz konstruktīvu atgriezenisko saiti.

6. Refleksija un izvērtēšana (15 minūtes)

Grupas diskusija:

- kas bija vislielākais izaicinājums;
- kuras idejas bija visinovatīvākās;
- kā ilgtspējas principi ietekmēja projektēšanas lēmumus.

Noslēgumā tiek sniegta īsa rakstiska vai mutiska atgriezeniskā saite.

Turpmākās aktivitātes (pēc izvēles)

- izstrādāto darbu izstāde;
- digitāla galerija vai buklets;
- ideju tālāka attīstīšana prototipos vai modeļos.

Trešā iniciatīva ERASMUS+ projekta ietvaros bija saistīta ar dārzkopību un tika īstenota projekta „Zaļās tēmas bibliotēkā” ietvaros 2023. gadā. Šis projekts bija daļa no plašākās iniciatīvas „Zaļā bibliotēka”. To finansēja Kultūras ministrija, un tas ietvēra četras darbnīcas un vienu lekciju. Darbnīcas vadīja bibliotekāre Katarina Jurlina.

Pārņemams aktivitāšu plāns bibliotēkām

„Zaļās tēmas bibliotēkā” — dārzkopības iniciatīva

Šis pārņemamais aktivitāšu plāns ir izstrādāts kā pielāgojams modelis publiskajām bibliotēkām visā Eiropas Savienībā, kuras vēlas īstenot dārzkopībai un ilgtspējai veltītas programmas.

Plāna pamatā ir Zaļās bibliotēkas koncepcija, un tas atbalsta ERASMUS+ programmas mērķus, vides izglītību, kopienas iesaisti un mūžizglītību.

Modeli iespējams pielāgot dažāda lieluma bibliotēkām, dažādiem ģeogrāfiskiem apstākļiem un pieejamajiem resursiem. Tā īstenošanā var iesaistīt vietējos ekspertus, bibliotēkas darbiniekus un kopienas partnerus.

Stratēģiskie mērķi

- integrēt vides ilgtspējas tematiku regulārās bibliotēkas aktivitātēs;
- veicināt pilsētvides dārzkopību un bioloģisko daudzveidību vietējās kopienās;
- stiprināt bibliotēkas lomu kā kopienas mācīšanās un sadarbības centru;
- veicināt ilgtermiņa pilsonisko līdzdalību, izmantojot praktiskas aktivitātes;
- atbalstīt Eiropas Savienības prioritātes zaļās pārejas un ilgtspējīgas attīstības jomā.

Mērķgrupas

- pieaugušie bibliotēkas lietotāji un vietējie iedzīvotāji;
- iesācēji un pieredzējuši dārzkopības entuziasti;
- bērni un ģimenes;
- pedagogi;
- nevalstiskās organizācijas;
- videi draudzīgu iniciatīvu aktīvisti un interesenti.

Galvenie veiksmes faktori modeļa pārņemšanai

- sadarbība ar vietējiem dārzkopības vai permakultūras ekspertiem;
- bibliotēkas darbinieku aktīva iesaiste kā aktivitāšu vadītājiem;
- zemu izmaksu, ilgtspējīgu un vietēji pieejamu materiālu izmantošana;
- izglītojošu, praktisku un kopienu saliedējošu aktivitāšu apvienošana;
- komunikācijas kanālu izveide ilgtermiņa iesaistei.

Komunikācijas un iesaistes rīki

- tiešsaistes saziņas grupa dalībniekiem;
- regulāras tikšanās un pasākumi bibliotēkā;
- vizuāla informācijas izplatīšana bibliotēkas telpās.

Šis aktivitāšu plāns ir paredzēts ilgtermiņa īstenošanai un vienkāršai pārņemšanai citās Eiropas bibliotēkās. Pielāgojot ekspertu profilu, augu sugas un izmantotos materiālus vietējiem apstākļiem, bibliotēkas var veiksmīgi īstenot šo modeli un sniegt ieguldījumu Eiropas Savienības zaļās pārejas un izglītības mērķu sasniegšanā.

„ZAĻĀS TĒMAS” — DĀRZKOPĪBA BIBLIOTĒKĀ

1. MODULIS

Darbnīca „Pilsētvides dārzkopības pamati”

Rezultāts: dalībnieki iegūst pamatzināšanas pilsētvides dārzu veidošanai.

Ievadnodarbība, kurā tiek apskatīti pilsētvides dārzkopības principi, ilgtspējīga plānošana un neliela mēroga pārtikas audzēšana.

Ieteicamais norises laiks: agrs pavasaris.

Galvenās tēmas

- pilsētvides dārzkopības jēdziens un ieguvumi;
- dārza plānošana nelielās teritorijās;
- paaugstināto dabju veidošana;
- dārzu audzēšanas pamati.

Īstenošanas ieteikumi

- pieaicināt vietējo ilgtspējas vai dārzkopības ekspertu;
- teorētisko daļu organizēt bibliotēkas telpās;
- veicināt diskusijas un ideju pielāgošanu vietējiem apstākļiem.

2. MODULIS

Darbnīca „Augu audzēšana, kopšana un kompostēšana”

Rezultāts: uzlabotas prasmes videi draudzīgā dārzkopībā.

Praktiska un izglītojoša darbnīca par augu kopšanu un ekoloģiskām dārzkopības metodēm.

Ieteicamais norises laiks: vēls pavasaris.

Galvenās tēmas

- biežāk sastopamie dārza augi un ārstniecības augi;
- dabiskas augu aizsardzības metodes;
- kompostēšana un atkritumu samazināšana;
- ilgtspējīga augu kopšana.

Īstenošanas ieteikumi

- apvienot teoriju ar praktiskiem demonstrējumiem;
- pielāgot saturu vietējiem klimatiskajiem apstākļiem un augu sugām.

3. MODULIS

Kopienas dārzkopības grupa un sēklu apmaiņa

Rezultāts: ilgtspējīgs kopienas sadarbības tīkls ar ilgtermiņa iesaisti.

Tiek izveidota kopienas grupa, kas regulāri tiekas bibliotēkā, lai apmainītos ar sēklām, spraudņiem un pieredzi.

Ieteicamais norises laiks: visa gada garumā.

Īstenošanas ieteikumi

- tikšanās koordinē bibliotēkas darbinieki;
 - izveidot tiešsaistes saziņas grupu (piemēram, ziņapmaiņas lietotnē);
 - veicināt savstarpēju mācīšanos un pieredzes apmaiņu starp dalībniekiem.
-

4. MODULIS

Lekcija „Dārzkopība: viss sākas ar sēklu”

Rezultāts: paaugstināta izpratne par bioloģisko daudzveidību un ilgtspējīgu sēklu izmantošanu.

Izglītojoša lekcija par sēklu kvalitāti, augsnes sagatavošanu un ilgtspējīgas dārzkopības principiem.

Ieteicamais norises laiks: rudens.

Galvenās tēmas

- sēklu audzēšana un izvēle;
- apstrādātas un neapstrādātas sēklas;
- augsnes sagatavošana bez aršanas un rakšanas;
- ekoloģiskais līdzsvars.

Īstenošanas ieteikumi

- organizēt lekciju multimediju vai konferenču telpā;
 - apvienot lekciju ar sēklu apmaiņas aktivitāti.
-

7. MODULIS

Bērnu darbnīca „Kā aug augi?”

Rezultāts: agrīna vides apziņas un rūpju par dabu attīstīšana.

Interaktīva izglītojoša nodarbība jaunākā vecuma bērniem, iepazīstinot ar augu dzīves ciklu un dārzkopības pamatiem.

Ieteicamais norises laiks: visa gada garumā.

Īstenošanas ieteikumi

- nodarbību vada apmācīti bibliotēkas darbinieki;
 - izmantot radošas un praktiskas mācību metodes.
-

8. MODULIS

Sēklu bibliotēkas izveide

Rezultāts: ilgtermiņa ekoloģiskās apziņas veicināšana un aktīva pilsoniskā līdzdalība.

Bibliotēkā tiek izveidots sēklu apmaiņas punkts, lai veicinātu bioloģisko daudzveidību un ilgtspējīgu resursu izmantošanu.

Ieteicamais norises laiks: rudens.

Īstenošanas ieteikumi

- īpašu uzmanību pievērst vietējām un konkrētajiem apstākļiem pielāgotām augu sēklām;
- nodrošināt pamatinformāciju par sēklu ievākšanu, saglabāšanu un uzglabāšanu;
- veidot dalībnieku savstarpējo saziņu, izmantojot tiešsaistes komunikācijas grupu;
- veicināt regulāru sēklu apmaiņu un pieredzes nodošanu starp kopienas locekļiem.

Sēklu bibliotēka var kļūt par nozīmīgu kopienas resursu, kas sekmē tradicionālo zināšanu saglabāšanu, vietējo augu šķirņu daudzveidību un sabiedrības izpratni par ilgtspējīgu dārzkopību.

STRENČU BIBLIOTĒKA

Strenči ir neliela pilsēta Latvijas ziemeļos, Gaujas krastā. Tā ietilpst Valmieras novadā un ir pazīstama ar savu gleznaino dabas vidi – mežiem un upju ainavām. Neraugoties uz nelielo izmēru, Strenčos ir labi attīstīta kopienas infrastruktūra.

Pilsētā darbojas izglītības iestādes – pamatskola, pirmsskolas izglītības iestādes –, kā arī Strenču bibliotēka, kas ir Valmieras bibliotēkas struktūrvienība un kalpo kā nozīmīgs kultūras un sabiedriskās dzīves centrs. Bibliotēka nodrošina iedzīvotājiem piekļuvi kvalitatīviem informācijas resursiem, mūsdienīgai videi un daudzveidīgām mūžizglītības iespējām.

Bibliotēkas krājumā ir daiļliteratūra, nozaru literatūra, grāmatas bērniem un jauniešiem, periodiskie izdevumi un digitālie resursi, kas atbilst dažādām interesēm un vajadzībām. Apmeklētājiem ir pieejami arī datori, internets un atbalsts informācijas meklēšanā.

Bibliotēka aktīvi iesaistās nacionālos un starptautiskos projektos, veicinot inovācijas, kultūras apmaiņu un profesionālo pilnveidi. Tā darbojas kā partnerbibliotēka starptautiskā tīkla „Public Libraries 2030” pilsoniskās zinātnes (*Citizen Science*) iniciatīvās, īstenojot arī savas aktivitātes. Strenču bibliotēka ir piedalījusies Eiropas Kultūras fonda programmās „Next Library” un „CrAft”, kā arī ERASMUS+ projektā „LibChange”, kura mērķis ir stiprināt bibliotēku lomu kopienās un veicināt starptautisku pieredzes apmaiņu.

Viena no nozīmīgākajām Strenču bibliotēkas iniciatīvām ir ar Latvijas kultūrkapitāla fonda atbalstu īstenotais projekts „No Strenčiem līdz UNESCO”, kas aktualizē vietējo kultūras mantojumu un stiprina saikni starp vietējo identitāti un starptautisko kultūras telpu.

Strenči glabā gadsimtiem senu amata prasmi, kas savulaik noteica dzīves ritmu Latvijas mazpilsētā un tās attīstībā. Šī tradīcija – plostniecība – nesen saņēmusi vienu no augstākajiem kultūras mantojuma novērtējumiem, iekļaujot to UNESCO Cilvēces nemateriālā kultūras mantojuma reprezentatīvajā sarakstā.

Bibliotēkai ir būtiska loma Strenču kultūras mantojuma saglabāšanā un popularizēšanā. Apkopojot un saglabājot vēsturiskas fotogrāfijas, dokumentus, kartes un mutvārdu liecības, bibliotēka nodrošina, ka zināšanas par šo tradicionālo amatu ir pieejamas arī nākamajām paaudzēm. Ar izstāžu, izglītojošu programmu, publisku lekciju un sadarbības ar skolām un kultūras institūcijām palīdzību bibliotēka pārvērs arhivēto atmiņu dzīvā kultūras mantojumā.

2025.gadā pirmās latviešu valodā izdotās grāmatas 500 gadu jubileja tika atzīmēta ar valsts mēroga kultūras programmu, kas dažādām auditorijām piedāvāja daudzveidīgus pasākumus Latvijas literārā mantojuma izzināšanai. Programmas kulminācija notika Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, vienlaikus norisinoties pasākumiem bibliotēkās visā Latvijā un tiešraidēm no Latvijas Nacionālās bibliotēkas.

Strenču bibliotēka bija viena no bibliotēkām, kas tika izraudzīta šīs iniciatīvas ietvaros uzrunāt auditoriju un izcelt bibliotēkas īpašo lomu kopienā, veicinot pilsonisko līdzdalību un sabiedrisko aktivitāti.

Strenču bibliotēka aktīvi atbalsta un iesaistās kopienas iniciatīvās, sadarbojoties ar vietējiem iedzīvotājiem, nevalstiskajām organizācijām un izglītības iestādēm. Tā kalpo kā platforma ideju apmaiņai, sadarbībai un pilsoniskajai līdzdalībai, dodot iespēju iedzīvotājiem īstenot projektus, organizēt pasākumus un stiprināt vietējo kopienas.

Regulāri tiek organizētas radošās darbnīcas, izglītojoši pasākumi, tematiskās izstādes un tikšanās ar sabiedrībā zināmiem cilvēkiem, rakstniekiem, pētniekiem un dažādu jomu profesionāļiem, reaģējot uz aktuālām sabiedrības norisēm un kopienas vajadzībām.

Strenču bibliotēkai ir nozīmīga loma kā kopienas centram, stiprinot piederības sajūtu un psiholoģisko drošību. Tā ir atvērta un iekļaujoša vide, kurā ikviens var justies pieņemts, sadzirdēts un drošs paust savu viedokli. Bibliotēka veicina dialogu, uzticēšanos un kopienas saliedētību, kļūstot par vietu, kur rast gan mieru, gan iedvesmu.

Kā mūsdienīgs izglītības un sociālā atbalsta centrs bibliotēka veicina kritisko domāšanu un psiholoģisko noturību. Diskusijās un izglītojošajās aktivitātēs iedzīvotāji tiek mudināti analizēt informāciju, izvērtēt dažādus viedokļus un pārdomāti orientēties mūsdienu informācijas telpā.

„Improvizē zaļi! Bibliotēkas un pieaugušo mācīšanās ilgtspējai”

otrā mobilitāte projekta „LIBCHANGE” ietvaros

Strenču bibliotēka veicina videi draudzīgu dzīvesveidu un ilgtspējīgus paradumus. Ilgtspējības tematika tiek integrēta radošajās darbnīcās un dažādos pasākumos, sekmējot atbildīgu attieksmi pret dabu, vides apziņu un ilgtspējīgu paradumu veidošanos ikdienā.

Bibliotēka atbalsta kopienas emocionālo noturību un personības izaugsmi, izmantojot dabas resursus kā iedvesmas avotu un veicinot radošumu. Apvienojot kultūru, izglītību, pilsonisko līdzdalību, rūpes par labbūtību un vidi, Strenču bibliotēka kalpo kā nozīmīgs atbalsta centrs vietējās kopienas izaugsmei un ilgtspējīgai attīstībai.

ERASMUS+ projekta „LibChange” mērķis ir stiprināt bibliotēku lomu kopienās un veicināt starptautisku pieredzes apmaiņu. 2025. gada vasarā Strenču bibliotēka uzņēma projekta mobilitātes aktivitāšu dalībniekus un kļuva par norises vietu otrajai projekta mobilitātei.

„Improvizē zaļi” = Tiecies > Mācies > Radi

Tiecies

Bibliotēka kalpo kā atvērta, iekļaujoša satikšanās vieta, kur pulcējas dažāda vecuma cilvēki. Ar dabā balstītām darbnīcām un aktivitātēm brīvā dabā dalībnieki satiekas kā kopiena, apmainās ar idejām un veido nozīmīgas savstarpējās saiknes mierīgā, atbalstošā vidē.

Mācies

Mācīšanās notiek tiešā mijiedarbībā ar vietējo vidi. Apkārtne sastopamie augi un ziedi tiek izmantoti kā izziņas, novērošanas un diskusiju avots. Bibliotēka atbalsta šo mācīšanās procesu, savienojot praktisko pieredzi ar zināšanu resursiem – grāmatām, arhīviem un kopīgu pieredzes apmaiņu.

Radi

Bibliotēka veicina radošumu kā dabisku mācīšanās turpinājumu. Darbnīcās, piemēram, brīvdabas akrila gleznošanā, monotipijas tehnikā un zīda batikā, dalībnieki pārvērš savus novērojumus personīgos mākslas darbos. Katrs dalībnieks, vadoties pēc ziņkāres un iztēles, rada unikālu darbu.

„Improvizē zaļi” pārvērš bibliotēku par kopienas centru, kur satiekas daba, zināšanas un radošums. Paplašinot tradicionālo bibliotēkas lomu ārpus grāmatām, tā kļūst par vietu kopīgai pieredzei, vides izziņai un radošai izpētei, ko iedvesmo vietējā dabas vide.

BIBLIOTĒKAS UN PIEAUGUŠO MĀCĪŠANĀS ILGTSPĒJAI

Strenču bibliotēka ilgtspēju pozicionē ne tikai kā vides atbildību, bet arī kā sociālu procesu, kas stiprina kopienas noturību, līdzdalību un kopīgu atbildības sajūtu. Šajā ietvarā bibliotēka izmanto Zaļās bibliotēkas koncepciju kā vadlīniju vietējās iniciatīvās, kas ar kopienas līdzdalību veicina ilgtermiņa vides, sociālo un ekonomisko labbūtību.

Tiecies, mācies, radi — IMPROVIZĒ!

Lai stiprinātu piederības sajūtu un veicinātu aktīvu kopienas līdzdalību, Strenču bibliotēka aktīvi iesaistās inovatīvu rīku un metodoloģiju izpētē un ieviešanā. Šīs iniciatīvas ir vērstas uz līdzdalības, iekļaušanas un sadarbības stiprināšanu dažādās

kopienas grupās, nodrošinot, ka bibliotēkas pakalpojumi attīstās atbilstoši vietējām vajadzībām un sabiedrības pārmaiņām.

Pielietojamā (lietišķā) improvizācija kā pamatmetodoloģija

Viena no galvenajām metodoloģijām, kas šajā kontekstā tiek izvēlēta un arvien plašāk pielietota, ir „**pielietojamā improvizācija**” (*Applied Improvisation*).

„Pielietojamā improvizācijas” integrēšana bibliotēku darbībā ir inovatīva pieeja, kas stiprina lietotāju iesaisti, profesionālās kompetences un institucionālo pielāgošanās spēju. Tā ir praksē balstīta metodoloģija, kas izstrādāta, balstoties uz improvizācijas teātra principiem un pielāgota izglītības, organizāciju un kopienu kontekstam.

Bibliotēkās tā vienlaikus atbalsta gan darbinieku profesionālo attīstību, gan lietotājiem vērstu pakalpojumu pilnveidi, reaģējot uz strauji mainīgajiem informācijas, sociālajiem un tehnoloģiskajiem apstākļiem.

Pielietojamā improvizācija papildina Zaļās bibliotēkas koncepciju, jo ilgtspēju tā interpretē ne tikai vides, bet arī sociālajā un kultūras līmenī. Improvizācijā balstītas programmas prasa minimālus materiālos resursus, balstās galvenokārt cilvēku mijiedarbībā un veicina atkārtotu izmantošanu, radošumu un apzinātu līdzdalību. Šie principi atbilst zaļajām vērtībām — resursu patēriņa samazināšanai, cilvēka ietekmes apzināšanai un atbildīgai kopienas iesaistei.

Vadība un ekspertīze

Improvizācijas aktivitātes izstrādā un vada **Aija Iesalniece**, pielietojamās jeb lietišķās improvizācijas aizsācēja Latvijā. Viņa ir vieslektore augstākās izglītības iestādēs, kur pasniedz komunikācijas un improvizācijas kursus, kā arī ir starptautiskā *Applied Improvisation Network* tīkla dalībniece. Aija Iesalniece ir autore divām grāmatām, kurās aplūkota pielietotās improvizācijas teorija un praktiskais pielietojums izglītības un profesionālajos kontekstos.

Bibliotēkas kā dzīvas un adaptīvas telpas

Pielietojamā improvizācija stiprina bibliotēkas lomu kā dzīvu, adaptīvu telpu, kas reaģē uz kopienas vajadzībām. Iesaistot lietotājus koprades procesos, bibliotēkas veicina piederības sajūtu, atbildību un ilgtermiņa apņemšanos ilgtspējīgu praksi ieviešanā, nostiprinot savu lomu kā iekļaujošiem kopienas centriem.

Mērķi pielietojamās improvizācijas integrēšanai bibliotēkas darbībā

1. **Komunikācijas prasmju attīstīšana**
Stiprināt verbālo, neverbālo un starppersonu komunikāciju starp bibliotēkas darbiniekiem un lietotājiem, īpašu uzmanību pievēršot aktīvai klausīšanās praksei, skaidrībai un empātijai.
2. **Adaptīvas un elastīgas domāšanas attīstīšana**
Veicināt spēju konstruktīvi reaģēt uz nenoteiktību, negaidītām situācijām un mainīgajām lietotāju vajadzībām bibliotēkas vidē.

3. **Lietotāju iesaistes un līdzdalības veicināšana**
Sekmēt aktīvu līdzdalību, radošumu un sadarbību dažādām lietotāju grupām, izmantojot interaktīvas un pieredzē balstītas bibliotēkas programmas.
4. **Komandas sadarbības stiprināšana**
Veicināt uzticēšanos, sadarbību un kopīgu atbildību bibliotēkas komandās, izmantojot pieredzes mācīšanās procesus.
5. **Mūžizglītības un radošuma atbalsts**
Pozicionēt bibliotēku kā telpu nepārtrauktai mācīšanās, radošuma un personīgās attīstības veicināšanai visu vecumu lietotājiem.

Pielietojamās improvizācijas ieguvumi bibliotēku kontekstā

Pielietojamās improvizācijas ieviešana bibliotēku darbībā sniedz ieguvumus individuālā, institucionālā un kopienas līmenī:

- **Uzlabota lietotāju pieredze**
Bibliotēkas pakalpojumi kļūst atsaucīgāki, iekļaujošāki un lietotājiem centrēti.
- **Psiholoģiskā drošība un iekļaušana**
Improvizācijā balstītas aktivitātes rada atbalstošu vidi, kurā tiek mazinātas bailes kļūdīties un veicināta brīva līdzdalība.
- **Profesionālo prasmju attīstība**
Bibliotēku speciālisti attīsta pārnesamas prasmes — problēmu risināšanu, radošumu, emocionālo pašregulāciju un sadarbības lēmumu pieņemšanu.
- **Noturības un labbūtības veicināšana**
Iesaistīšanās improvizācijas praksēs veicina stresa mazināšanu, klātbūtni un noturību profesionālajā un kopienas vidē.
- **Inovācijas bibliotēku programmās**
Metodoloģija ļauj radīt inovatīvas izglītojošas un kultūras iniciatīvas, tostarp interaktīvas darbnīcas, informācijpratības nodarbības un kopienas iesaistes pasākumus.

Secinājums

Pielietojamā improvizācija, īstenota sadarbībā ar Aiju Iesalnieci un viņas vadībā, atbalsta pieredzē balstītu mācīšanos, dialogu un kopraði bibliotēku darbībā. Šī metodoloģija ļauj kopienas locekļiem aktīvi iesaistīties ilgtspējīgās praksēs, attīstīt adaptīvas un sadarbības prasmes, kā arī nozīmīgi piedalīties bibliotēkā kā kopīgā telpā.

Apvienojot Zaļās bibliotēkas koncepciju ar pielietoto improvizāciju, Strenču bibliotēka stiprina savu lomu kā ilgtspējīgas kopienas attīstības, sociālās saliedētības un mūžizglītības veicinātāja.

„Improvizē zaļi” = Tiecies > MĀCIES > Radi

Vides izpratnes veicināšana caur kultūras mantojumu un pilsonisko zinātni

Strenču pilsētas bibliotēkas pieredze parāda, kā publiskās bibliotēkas var veiksmīgi integrēt vides ilgtspēju, kultūras mantojumu un iedzīvotāju līdzdalību savā

pamatdarbībā. Šo modeli var pielāgot un īstenot arī citās bibliotēkās, ņemot vērā vietējo kontekstu, tradīcijas un kopienas vajadzības.

Stratēģiskais ietvars

Strenču pilsētas bibliotēkas stratēģiskā prioritāte ir videi atbildīga dzīvesveida veicināšana un vides apziņas stiprināšana vietējā kopienā. Pieeja balstās Latvijas kultūras un vēsturiskajā mantojumā, kur tradicionālais dzīvesveids vēsturiski ir bijis cieši saistīts ar cieņu pret dabas procesiem un ilgtspējīgu cilvēka un dabas mijiedarbību.

Šis kultūras pamats veido spēcīgu vērtību ietvaru bibliotēkas darbībai, stiprinot ilgtspēju, paaudžu atbildību un piederības sajūtu. Līdzīgi arī citu reģionu bibliotēkas var izmantot savu kultūras mantojumu kā resursu ilgtspējīgas attīstības un kopienas iesaistes veicināšanai.

Pilsoniskā zinātne kā bibliotēkas instruments

Pilsoniskā zinātne (*Citizen Science*) ir efektīvs metodoloģisks instruments, kas ļauj savienot vides izpratni ar vietējo identitāti. Iesaistot kopienas locekļus pētniecībā un zināšanu radīšanā, bibliotēkas stiprina gan pilsonisko līdzdalību, gan kultūras nepārtrauktību.

Strenčos pilsoniskās zinātnes iniciatīvas tika attīstītas programmas „Public Libraries 2030” ietvaros sadarbībā ar reģiona galveno bibliotēku – Valmieras bibliotēku – un citām Valmieras novada publiskajām bibliotēkām.

Viena no nozīmīgākajām iniciatīvām bija dalība vietvārdu un toponīmu vākšanas projektā, ko iniciēja Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūts. Projekts risināja sistemātiski dokumentētu vietvārdu trūkumu, iesaistot iedzīvotājus datu vākšanā un pētniecībā publiskas datubāzes veidošanai.

Metodoloģija

Projektā tika izmantota kombinēta pieeja, kas var kalpot kā modelis citām bibliotēkām:

- vēsturisko un mūsdienu avotu izpēte;
- arhīvu materiālu un vēsturisko karšu analīze;
- intervijas ar kopienas locekļiem;
- mutvārdu liecību dokumentēšana;
- vietvārdu pārbaude un sistemātiska reģistrēšana.

Šī sadarbībā balstītā pētnieciskā pieeja stiprināja starpbibliotēku sadarbību un veicināja aktīvu kopienas iesaisti vietējo zināšanu un kultūrainavas saglabāšanā.

Tematiskais fokuss: ozols kā kultūras un vides simbols

Turpinot toponīmu izpēti, par nozīmīgu tematisko fokusu tika izvēlēts ozols. Latviešu kultūras tradīcijā ozolam ir spēcīga lingvistiska, sakrāla un toponīmāla nozīme. Tas funkcionē ne tikai kā

dabas objekts, bet arī kā simbols, kas iesakņojies valodā, vietvārdos un pasaules uztverē.

Sadarbībā ar Jērcēnu bibliotēku Strenču pilsētas bibliotēka izcēla Kaņepju ozolu kā kultūras un vides nozīmīgu objektu. Aktivitātes apvienoja pētniecību, izglītojošas programmas un kopienas iesaisti, demonstrējot, kā viens dabas objekts var kļūt par starpdisciplināras mācīšanās centru.

Šī darba rezultātā 2024. gadā Kaņepju ozols tika nominēts Eiropas Gada koka (*European Tree of the Year*) konkursam, ko organizē *Environmental Partnership Association* ar Eiropas Zemes īpašnieku asociācijas un Eiropas Komisijas atbalstu, iegūstot 9. vietu. Šis sasniegums stiprināja vietējo lepnumu un redzamību Eiropas mērogā.

Attīstība starptautiskās sadarbības ietvaros

Vides pētniecības aktivitātes tika paplašinātas, izmantojot pilsoniskās zinātnes metodoloģiju. Ar Erasmus+ projekta „LibChange” atbalstu tika apkopoti un sistematizēti dažādi informācijas avoti, kā rezultātā izveidots informatīvs stends par vietējai videi raksturīgajām augu sugām.

Šis rezultāts nodrošināja iedzīvotājiem un apmeklētājiem pieejamu zināšanu resursu, apvienojot vides izglītību ar kultūras interpretāciju.

Pielāgojamie elementi citām bibliotēkām

Strenču pieredze piedāvā elastīgu modeli, ko citas bibliotēkas var pielāgot:

1. ilgspējas iniciatīvas balstīt vietējā kultūras mantojumā;
2. izmantot pilsonisko zinātnei kopienas iesaisti pētniecībā un dokumentēšanā;
3. sadarboties ar reģionālajām bibliotēkām, universitātēm un starptautiskām programmām;
4. izvēlēties vietējai kopienai nozīmīgu simbolu (piemēram, koku, upi vai ainavas elementu) kā tematisko fokusu;
5. pētniecības rezultātus pārvērst redzamos izglītojošos formātos (izstādēs, datubāzēs, stendos).

Secinājums

Strenču pilsētas bibliotēka demonstrē, kā publiskās bibliotēkas var darboties kā aktīvi vides apziņas, kultūras mantojuma saglabāšanas un pilsoniskās līdzdalības veicinātāji. Apvienojot tradicionālās zināšanas ar mūsdienu pētniecības metodēm, bibliotēkas var nozīmīgi sekmēt ilgtspējīgu kopienu attīstību vietējā un reģionālā līmenī.

Šis piemērs ilustrē pārnesamu un pielāgojamu labās prakses modeli, kas var iedvesmot citas publiskās bibliotēkas veidot ilgtspējai orientētas iniciatīvas, kas atbilst to kultūras un vides kontekstam.

IMPROVIZĒ ZAĻI = SATIKTIES > MĀCĪTIES > RADĪT

Vides apziņa, radošums un praktiska mācīšanās

Rūpes par dabu sākas ar izpratni. Apvienojot vides apziņu, radošumu un kopīgu zināšanu apmaiņu Strenču publiskajā bibliotēkā kā kopienas centrā, tika izveidota vide, kas atbalsta labbūtību, veicina ilgtspēju un sekmē ilgtermiņa, nozīmīgas attiecības starp cilvēkiem un dabas pasauli. Daba un radošums kļūst par instrumentiem mācībām, saiknei un noturībai.

Iniciatīva “**LibChange – Improve Green**” parāda, kā bibliotēkas var aktīvi veicināt ilgtspējīgu domāšanu, radošumu un kopienas stiprināšanu, izmantojot cilvēkcentrētas pieejas. Ietverot koncepciju **IMPROVIZĒ ZAĻI = TIKTIES > MĀCĪTIES > RADĪT**, projekts izceļ bibliotēkas mainīgo lomu — no pasīvas zināšanu krātuves uz dinamisku kopienas centru.

KONTEKSTS UN STRATĒGISKĀ PIEEJA

Mūsdienu sabiedrība saskaras ar pieaugošiem vides izaicinājumiem un sociālu sadrumstalotību. Bibliotēkām kā uzticamām publiskām institūcijām ir potenciāls risināt gan ekoloģiskās apziņas, gan sociālās kohēzijas jautājumus.

Šī moduļa pamatā ir:

- nepieciešamība pēc ilgtspējīgas domāšanas vietējā līmenī
- cilvēku atkārtota savienošana ar dabu
- pieaugošais pieprasījums pēc pieredzē balstītas pieaugušo izglītības
- bibliotēku transformācija par kopienas mācību telpām

Apvienojot pielietoto improvizāciju, ilgtspējas izglītību un māksliniecisko praksi, programma veido holistisku mācību vidi, kas balstīta kultūras identitātē un vides atbildībā.

MĒRĶAUDITORIJA UN DIZAINS

Mērķgrupas:

- pieaugušie (18+) un jaunieši
- seniori un starppaaudžu ģimenes
- vietējie mākslinieki un radošie praktiķi
- sabiedrības locekļi ar interesi par ilgtspēju
- sociālās izolācijas riskam pakļautas personas
- iesācēji bez iepriekšējas mākslinieciskas pieredzes

Fokuss:

- vides apziņa caur radošu praksi
- vietējā biodaudzveidība un kultūras mantojums
- kopienas veidošana ar pielietoto improvizāciju
- personiskā spēcīgāšana caur māksliniecisku izpausmi
- bibliotēkas kā aktīvu kopienas centru stiprināšana

Ilgums:

- pilna programma: 4–8 nedēļas
- viena darbnīca: apm. 2,5 stundas

Mācību forma:

- neformālā pieaugušo izglītība
- pieredzē balstīta mācīšanās
- iekštelpu un ārtelpu nodarbības
- grupu darbs un refleksijas apli

MĀCĪBU MĒRĶI

Programmas beigās dalībnieki:

- attīstīs izpratni par vietējo floru un biodaudzveidību
 - izpratīs ilgtspēju kā dzīvu, kultūrā balstītu praksi
 - stiprinās radošo pašpārlicību un mākslinieciskās prasmes
 - uzlabos komunikāciju un sadarbības prasmes
 - pieredzēs bibliotēku kā līdzdalības telpu
 - reflektēs par savu attiecību ar dabu
-

METODOLOĢIJA

Programmā tiek izmantots:

- pielietojamā improvizācija grupas saliedēšanai
- vietējās floras novērošana
- praktiska mākslinieciska eksperimentēšana
- soli pa solim demonstrācijas
- reflektīvas grupu diskusijas
- mācīšanās darot
- līdzradīšana

Pamatprincipi:

iekļaušana • psiholoģiskā drošība • radošā brīvība • vides jutīgums • kultūras saikne

BIBLIOTEKĀRA LOMA

‘Improvizē zaļi’ modelī bibliotekārs ir:

- mācību procesa vadītājs
 - cilvēku, zināšanu un vietas savienotājs
 - kultūras un vides zināšanu mediators
 - drošas un iekļaujošas telpas veidotājs
 - dialoga un refleksijas veicinātājs
 - kopienas līdzradīšanas nodrošinātājs
-

PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAS AKTIVITĀTES BIBLIOTĒKĀS

Programmā ietilpst:

- radošās darbnīcas (gleznošana, grafika, batika)
 - pieredzē balstīta ilgtspējas mācīšanās
 - neformālas lekcijas un diskusijas
 - kopienas dialogi
 - improvizācijas mācīšanās sesijas
 - izstādes un darbu prezentācijas
 - starppaaudžu mācīšanās
-

ĪSTENOŠANAS CEĻVEDIS BIBLIOTĒKĀM

1. Plānošanas posms (2–4 nedēļas pirms)

- definēt mērķauditoriju (8–15 dalībnieki)

- izvēlēties telpu (iekštelpās/ārtelpās)
- sagatavot budžetu un materiālus
- identificēt vietējo augu vidi
- sagatavot ievadu par ilgtspēju
- plānot grafiku un pauzes
- sagatavot refleksijas jautājumus
- nodrošināt drošības pasākumus

2. Telpas sagatavošana (1 dienu pirms)

- izvietot sēdvietas aplī vai pusaplī
- sagatavot materiālu stacijas
- aizsargāt virsmas
- pārbaudīt aprīkojumu
- sagatavot vārda kartes
- (pēc izvēles) izvietot iedvesmas darbus

3. Darbnīcas struktūra (paraugs)

Fāze	Aktivitāte	Ilgums
TIKTIES	Iesildīšanās / improvizācija	10 min
MĀCĪTIES	Konteksts + demonstrācija	10–20 min
RADĪT	Praktiska darbība	90–180 min
REFLEKTĒT	Dalīšanās	10–20 min

DARBNĪCU PIEMĒRI

GLEZNOŠANA BRĪVĀ DABĀ (AKRILS)

Dalībnieki novēro vietējos augus un pārnēs dabas formas mākslinieciskā izteiksmē.

Soļi:

- augu formu, krāsu un faktūru novērošana
 - ātrās skices
 - interpretatīva gleznošana
 - grupas refleksija
-

MONOTIPIJAS DRUKA

Dalībnieki izmanto nejaušību un unikālu rezultātu veidošanu.

Solī:

- krāsas uzklāšana uz plāksnes
 - dabas materiālu kompozīcija
 - eksperimentāls nospiedums
 - apzināts nospiedums
 - refleksija
-

ZĪDA BATIKA

Dalībnieki veido dabas iedvesmotus tekstila darbus ar vasku.

Solī:

- motīva skice
 - vaska uzklāšana
 - krāsošanas slāņošana
 - vaska noņemšana un atklāšana
 - refleksija
-

NOSLĒGUMS

Modelis **TIKTIES > MĀCĪTIES > RADĪT** parāda, ka ilgtspēja nav tikai tēma, bet dzīva prakse. Apvienojot radošumu, dabu un līdzdalību, bibliotēkas kļūst par nozīmīgiem sabiedrības transformācijas centriem.

IMPROVIZĒ ZAĻI = TIKTIES > MĀCĪTIES > RADĪT

Vides apziņa caur radošumu, kultūru un pieredzi

FRANC KSAVERA MEŠKO ORMOŽAS BIBLIOTĒKA

Franc Ksaver Meško Ormožas bibliotēka atrodas Slovēnijas ziemeļaustrumu daļā, Podravjes statistiskajā reģionā, kurā ietilpst daudzas nelielas un vidēja izmēra

apdzīvotas vietas, kā arī pārsvarā lauku vide. Tā kalpo kā centrālā publiskā bibliotēka, kas nodrošina bibliotēku pakalpojumus Ormožas, Središče ob Dravi un Sveti Tomaž pašvaldībām.

Bibliotēka pārvalda četras filiāles: Središče ob Dravi vietējo bibliotēku, Sveti Tomaž vietējo bibliotēku, Ivanjковci vietējo bibliotēku un Miklavž pri Ormožu vietējo bibliotēku, nodrošinot piekļuvi materiāliem un pakalpojumiem arī mazāku kopienu iedzīvotājiem. Tā ir paredzēta visu šo pašvaldību un apkārtnes teritorijas iedzīvotājiem, kalpojot kā nozīmīgs informācijas, kultūras, sociālais un izglītības centrs vietējā kopienā.

Bibliotēka vāc, apstrādā un saglabā bibliotēkas materiālus, kā arī nodrošina izsniegšanas pakalpojumus saviem biedriem. Tā piedalās mūžizglītības procesos, organizē īpašas programmas bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem, kuru mērķis ir veicināt lasīšanas kultūru, kā arī rīko kultūras pasākumus, kas saistīti ar tās darbību. Tā nodrošina arī piekļuvi tiešsaistes informācijas resursiem, palīdz lietotājiem atrast nepieciešamos materiālus un piedāvā pamata apmācības informācijas tehnoloģiju un bibliotēkas pakalpojumu izmantošanā. Ar savu darbību bibliotēka cenšas apmierināt visu vecumu un interešu grupu vajadzības un sadarbojas ar skolām, bērnudārziem un citām kultūras un izglītības institūcijām.

PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBA UN MŪŽIZGLĪTĪBA

Svarīga bibliotēkas darba daļa ir īpašas pieaugušo izglītības un mācīšanās formas. Reģionālā un valsts līmenī tā ir atzīta par savu bagātīgo programmu piedāvājumu, kas veicina lasīšanas kultūru, kritisko domāšanu, radošumu, veselīgu dzīvesveidu un mūžizglītību.

Šīs aktivitātes ietver:

- lasīšanas nozīmītes un lasīšanas klubus pieaugušajiem, kā arī citas iniciatīvas, kas veicina regulāru lasīšanu un diskusijas par grāmatām, idejām un aktuālām tēmām;
- literāros vakarus, profesionālās lekcijas un vietējā mantojuma pasākumus, kuros pieaugušie var iepazīt literatūru, kultūru, vēsturi un sabiedriskos jautājumus;

- darbnīcas un citas prasmju attīstīšanas aktivitātes, kas veicina radošumu, starppaaudžu sadarbību un personīgo izaugsmi;
 - mācību un diskusiju grupas (study circles), kas attīsta iztēli un radošumu, demokrātisku zināšanu apmaiņu un personīgo intelektuālo attīstību;
 - papildu pasākumus, piemēram, konkursus, izstādes, ceļojumu lekcijas un programmas, kas veicina kultūras dzīvi un kopienas tīklošanos.
-

ZAĻĀ UN ILGTSPĒJĪGĀ BIBLIOTĒKA

Svarīgs Franc Ksavēra Meško Ormožas bibliotēkas mūsdienu attīstības aspekts ir tās transformācija par “zaļo un ilgtspējīgo bibliotēku”. “Zaļās bibliotēkas” koncepts tiek īstenots vairākos līmeņos: telpiskajā, programmatiskajā un izglītības.

Bibliotēka aktīvi piedalās vietējās, valsts un starptautiskās ilgtspējīgas attīstības iniciatīvās un ievēro Starptautiskās bibliotēku asociāciju un institūciju federācijas (IFLA) vadlīnijas, kas bibliotēkas atzīst par nozīmīgiem ilgtspējīgas attīstības mērķu (SDG) īstenotājiem.

Ar savu “zaļo ēku”, “zaļo apkārtni” un “zaļajām programmām” Franc Ksavēra Meško Ormožas bibliotēka ir kļuvusi par vienu no pirmajām divām “zaļajām bibliotēkām” Slovēnijā. 2021. gadā IFLA to iekļāva starp četrām labākajām zaļajām bibliotēkām pasaulē, novērtējot tās ieguldījumu Ilgtspējīgas attīstības mērķu un “2030. darba kārtības” īstenošanā, kā arī tās darbu neformālās izglītības un visu paaudžu vides apziņas veicināšanā ar uzsvaru uz “zaļo prātību” un vides, klimata un ekoloģisko izaicinājumu izpratni.

KOPIENAS LOMA UN ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA

Bibliotēka īsteno lasīšanas veicināšanas aktivitātes, stiprina lasīšanas kultūru un nodrošina neformālo pieaugušo izglītību, izmantojot studiju grupas, lasīšanas klubus, literāras diskusijas, lekcijas, darbnīcas un citus mūžizglītības veidus.

Pieaugušie apgūst zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai un aktīvai līdzdalībai sabiedrībā.

Bibliotēkas apmeklētājiem tiek nodrošināta piekļuve zaļajām teritorijām, un viņi tiek aicināti piedalīties to uzturēšanā organizētos pasākumos, kur praktiskā pieredzē apgūst ilgtspējīgu attīstību un videi draudzīgu dzīvesveidu.

NOSLĒGUMS

Ar savu daudzveidīgo piedāvājumu Franc Ksavēra Meško Ormožas bibliotēka vienlaikus īsteno gan tradicionālās bibliotēkas funkcijas, gan mūsdienu pieaugušo izglītības vajadzības. Tā ir nozīmīga institūcija

mūžizglītības, pieaugušo izglītības, kopienas tīklošanās un sociālās iekļaušanas veicināšanā vietējā līmenī.

Arvien vairāk tā nostiprina savu lomu kā proaktīva bibliotēka — kopienas centrs un satikšanās vieta.

“ZAĻIE ZINĀŠANU CEĻI — vietējais kultūras mantojums, vide un kopiena kā mācību telpa brīvā dabā”

Trešā mobilitāte projektā “LIBCHANGE”

Mobilitāte Ormožā notika no 2025. gada 14. līdz 18. septembrim ar nosaukumu “**Zaļie zināšanu ceļi**”, tās mērķis bija savienot četras bibliotēkas “zaļās kustības” jomā un nodrošināt zināšanu, pieredzes un mācību programmu apmaiņu, kas saistīta ar pieaugušo izglītību ilgtspējas, vides aizsardzības un zaļo praksi tēmās.

Mobilitātes laikā Ormožā mēs veidojām sadarbības garu un uzsākām nozīmīgu partnerību; veicinājām izpratni par vietējā kultūras un dabas mantojuma nozīmi ilgtspējīgā pieaugušo izglītībā; dalījāmies ar labās prakses piemēriem un stiprinājām bibliotēku lomu ilgtspējas veicināšanā; savienojāmies ar dabu kā mācību un iedvesmas avotu, kā arī iesaistījāmies izvērtēšanā, refleksijā un atpūtas brīžos.

PIEAUGUŠO LASĪŠANAS NOZĪMĪTES PROJEKTS

Lasīšanas nozīmīte ir lasīšanas veicināšanas projekts, kas Slovēnijā darbojas kopš 1960. gada. Sākotnēji tas bija paredzēts tikai sākumskolas skolēnu lasīšanas veicināšanai, bet šobrīd tas ir vērsts uz visām paaudzēm un lietotāju grupām — no pirmsskolas vecuma bērniem līdz pieaugušajiem.

Projekta īstenošanas vietas ir dažādas: bērnudārzi, skolas, publiskās bibliotēkas, kā arī aprūpes centri un rehabilitācijas iestādes. 2011. gadā Lasīšanas nozīmītes kustība saņēma augstāko valsts apbalvojumu — Zelta nopelnu ordeni — un tā ir iekļauta Slovēnijas nemateriālajā kultūras mantojumā.

Bibliotēka jau daudzus gadus organizē **Pieaugušo lasīšanas nozīmīti**, pēdējos gados īpaši pievēršoties literatūras izvēlei ar zaļajām, vides, dabas aizsardzības un ilgtspējas tēmām.

Dalībnieki saņem ieteicamās literatūras sarakstu un lasīšanas mapi, kurā viņi reģistrē izlasītās grāmatas, tās izvērtē un pieraksta savus iespaidus, komentārus, atziņas vai interesantus citātus. Lai iegūtu lasīšanas nozīmīti, dalībniekiem jāizlasa vismaz piecas grāmatas no saraksta. Projekts noslēdzas ar tikšanos ar autoru.

PROJEKTA NOZĪME PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBĀ

Pieaugušo lasīšanas nozīmītes projekts parāda, kā tradicionālu lasīšanas veicināšanas iniciatīvu var pārveidot par mūsdienīgu pieaugušo izglītības programmu. Apvienojot literatūru, refleksiju, ilgtspējas tēmas un ilgtermiņa iesaisti, bibliotēkas nostiprina savu lomu kā mūžizglītības un neformālās izglītības nodrošinātāji, kas reaģē uz sabiedrības izaicinājumiem.

MĒRĶAUDITORIJA

- publisko bibliotēku darbinieki
 - pieaugušo apkalpošanas speciālisti
 - lasīšanas veicināšanas koordinatori
-

FOKUSS

- pieaugušo izglītība
 - lasītprasme un lasīšanas kultūra
 - neformālā un mūžizglītība
 - ilgtspējas izglītība
-

ILGUMS UN FORMĀTS

- ilgtermiņa programma (viena lasīšanas sezona)
 - gadījuma izpēte, plānošanas darbnīca, izvērtēšanas uzdevumi
-

MODUĻA PAMATOJUMS

Lasīšanas veicināšanas projekti var kļūt par spēcīgu pieaugušo izglītības instrumentu, ja tie pārsniedz vienkāršu lasīšanas motivēšanu un apzināti iekļauj mācību mērķus, tematisko fokusu un reflektīvu praksi.

Pieaugušo lasīšanas nozīmītes projekts, kas balstīts Slovēnijas ilggadējā Lasīšanas nozīmītes tradīcijā un atzīts par nemateriālo kultūras mantojumu, parāda, kā pazīstams formāts var tikt paplašināts par strukturētu mūžizglītības modeli, apvienojot lasītprasmi ar zaļo un ilgtspējas izglītību.

MĀCĪBU MĒRĶI

Pēc moduļa apguves bibliotekāri spēs:

- izstrādāt un vadīt ilgtermiņa lasīšanas programmas pieaugušajiem
 - integrēt tematisko saturu (piem., ilgtspēju) esošajos projektos
 - izmantot lasīšanu kā neformālās un mūžizglītības formu
 - veicināt reflektīvu un kritisku lasīšanu
 - apkopot un analizēt kvalitatīvos un kvantitatīvos datus
 - uzturēt dalībnieku motivāciju ilgtermiņa programmās
 - veidot partnerības lasīšanas veicināšanai
-

BIBLIOTEKĀRA LOMA

Bibliotekārs darbojas kā:

- lasīšanas veicinātājs un izglītotājs
 - programmas veidotājs un koordinators
 - refleksijas un mācīšanās fasilitators
 - tematiskās literatūras kurators
 - datu analītiķis un izvērtētājs
 - kultūras mantojuma mediators
-

LASĪŠANA KĀ MŪŽIZGLĪTĪBA

Pieaugušo lasīšanas nozīmīte balstās uz ideju, ka:

- daiļliteratūras lasīšana ir mācīšanās
 - refleksija un diskusija padziļina izpratni
 - pazīstami formāti samazina līdzdalības barjeras
 - ilgtermiņa iesaiste stiprina kompetences
-

GALVENIE ELEMENTI

- ieteicamās literatūras saraksts

- minimālais lasīšanas apjoms
 - lasīšanas mape ar refleksijas uzdevumiem
 - noslēguma kopīgs pasākums
 - atzinības un simboliskas balvas
-

PIEAUGUŠO IZGLĪTĪBAS VEIDI

- vadīta lasīšana
 - reflektīva rakstīšana
 - neformālā un pašvadītā mācīšanās
 - literāri pasākumi un tikšanās ar autoriem
-

PLĀNOŠANAS SISTĒMA

1. Situācijas analīze

- pieaugušo lasīšanas paradumi
- tematiskās intereses
- potenciāls lasīšanu pārvērst izglītībā

2. Mērķi

- stiprināt lasīšanu un zaļo prātību
- veicināt ilgtspējas izpratni caur literatūru
- atbalstīt mūžizglītību

3. Komanda

- 3–4 koordinatori
 - pieaugušo nodaļas vadītājs
 - integrācija starptautiskos projektos
-

ĪSTENOŠANA

- vieta: centrālā bibliotēka un filiāles
 - ilgums: novembris–septembris
 - noslēgums: rudens pasākums
 - aktivitātes: literatūras izvēle, mape, komunikācija, datu analīze
-

METODES

- pašvadīta mācīšanās
 - reflektīvā mācīšanās
 - stāstniecība caur literatūru
 - neformālā izglītība
 - emocionāla un ētiska iesaiste ilgtspējas tēmās
-

PARTNERĪBAS

- autori un izdevēji
 - vietējie ražotāji (biškopji, ārstniecības augu audzētāji u.c.)
-

IZVĒRTĒŠANA

- lasīšanas mapes
 - atsauksmes un refleksijas
 - statistika (izlasīto grāmatu skaits)
 - lietotāju apmierinātība
-

RISKI

- tēmu pārslodze
 - motivācijas kritums
 - līdzsvars starp izglītību un lasīšanas prieku
-

REZULTĀTI

- lasīšanas un zaļās pratības pieaugums
- mūžizglītības stiprināšana
- sabiedrības izpratnes pieaugums par ilgtspēju
- nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana un attīstība

“Zaļās pēcpusdienas” (Green Afternoons) — ilgtspējas studiju aplū ieviešana publiskajās bibliotēkās

Ilgtspējīgi orientētu studiju aplū pieaugušajiem īstenošanas modelis publiskajās bibliotēkās

“Zaļās ceturtdienas pēcpusdienas” tiek īstenotas kā studiju aplis ar nākotni prātā. Tās veido tikšanos cikls, kas balstīts studiju aplū metodoloģijā, kur pieaugušie profesionāla moderatora vadībā pēta tādas tēmas kā videi draudzīga dārzkopība, bioloģiskā pārtika, dabiskās būvniecības metodes, energoefektivitāte, aprites ekonomika un līdzīgas jomas.

Uzsvars tiek likts uz grupu mācīšanos, pieredzes apmaiņu un praktisku risinājumu meklēšanu. Programma tiek nepārtraukti īstenota kopš 2016. gada.

Veidojot programmas ietvaru, tika ņemta vērā gan bibliotēkas apkārtējā dabas vide, gan notiekošās sociālās pārmaiņas. Tika identificēti vairāki vides jautājumi, kas jārisina pieaugušo izglītības saturā. Viena laiku tika atzīta nepieciešamība pēc sociālās mijiedarbības bibliotēkas pieaugušo lietotāju vidū, īpaši vasaras mēnešos, kad bibliotēka kļūst par vienu no retajām piemērotajām tikšanās vietām pilsētā.

Ormožas bibliotēka atrodas daļēji lauku vidē, kur dominē lauksaimniecība un vīnkopība, un nozīmīga loma ir arī dārzkopībai. Tāpēc pirmās tēmas un projekta uzsākšana bija veltīta ārstniecības augiem un to izmantošanai.

Plānošanas posmā tika identificēta arī iespēja bibliotēkai izcelt savu profesionālo literatūru un stiprināt savu kā izglītības institūcijas redzamību, kas piedāvā neformālās un mūžizglītības aktivitātes.

Bibliotēkas vasaras terase nodrošināja unikālu iespēju mācībām brīvā dabā, kas tika mērķtiecīgi integrēta “zaļajā projektā”.

Vietējā kopienā tika identificēti vairāki potenciālie partneri projekta īstenošanai. Iesaistot vietējos ekspertus, tika nodrošinātas ļoti zemas izmaksas, jo pretī tika piedāvāta viņu pakalpojumu publicitāte — veidojot savstarpēju ieguvumu.

Personāla vidū tika konstatētas pietiekamas zināšanas un spēcīgas “zaļās kompetences”, lai veiksmīgi vadītu un īstenotu projektu.

Galvenais mērķis bija ieviest zaļo saturu bibliotēkas programmā un attīstīt ilgtspējas pratību pieaugušo vidū. Tika stiprināta bibliotēkas kā izglītības iestādes redzamība, nodrošināta sociālā mijiedarbība un mūžizglītība vasaras periodā, veicināta labbūtība un veselība, palielināts profesionālās literatūras aprites apjoms un stiprināta sadarbība vietējā kopienā.

Mērķauditorija

Bibliotekāri, pieaugušo izglītības koordinatori, kopienu programmu vadītāji, studiju aplū moderatori.

Formāts

Apvienota pieeja: teorētiskais ievads, gadījuma analīze, grupu darbs, praktiskā plānošana un refleksija.

1. MĀCĪBU MĒRĶI

Dalībnieki pēc moduļa beigām spēs:

- izprast studiju aplū metodoloģiju bibliotēku pieaugušo izglītības kontekstā;
- izstrādāt un īstenot “Zaļo pēcpusdienu” programmas ciklu;
- vadīt līdzdalības un kopienu mācīšanās procesus;
- integrēt bibliotēkas krājumus ilgtspējas izglītībā;
- veicināt ilgtspējas pratību vietējā kopienā;
- uzraudzīt un izvērtēt programmu ietekmi.

2. PAMATOJUMS UN KONTEKSTS

Publiskās bibliotēkas arvien vairāk tiek atzītas kā kopienu mācību centri un aktīvi ilgtspējīgas attīstības veicinātāji.

“Zaļo pēcpusdienu” programma ir laba prakse neformālajā pieaugušo izglītībā, kas tiek īstenota studiju aplū formātā.

Programma aptver:

- ilgtspējas pratību,
- vides apziņu,
- veselīgu dzīvesveidu,
- pašpietiekamību un biodaudzveidību,
- aprites ekonomiku,
- terapeitisko radošumu,
- ilgtspējīgu dārzkopību un ekoloģisko lauksaimniecību.

Programma ir bez maksas un pieejama visiem iedzīvotājiem, ne tikai bibliotēkas biedriem.

Bibliotēku pievienotā vērtība

- aktīva dalībnieku iesaiste;
 - satura kopradīšana;
 - kopienas saišu stiprināšana;
 - bibliotēkas krājuma popularizēšana;
 - ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.
-

Bibliotēku loma ilgtspējas izglītībā

Galvenās tēmas:

- bibliotēkas kā mūžizglītības centri;
- ilgtspējas prasības un zaļās kompetences;
- kopienas iesaiste un sociālā atbildība;
- bibliotēkas un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi (SDG).

Mācību rezultāti:

Dalībnieki spēj:

- atpazīt bibliotēkas stratēģisko lomu ilgtspējā;
 - identificēt zaļās programmas iespējas savā institūcijā.
-

Aktivitāte

Grupas diskusija: esošo ilgtspējas iniciatīvu kartēšana bibliotēkās.

Studiju apļu metodoloģija

Teorētiskais ietvars:

- pieaugušo izglītības principi (andragoģija);
- pieredzes un vienaudžu mācīšanās;
- līdzdalības un kopienas izglītība.

Studiju apļu raksturojums:

- neliela grupa (8–15 dalībnieki);
 - kopīga atbildība par mācīšanos;
 - noteikts tematiskais ietvars;
 - moderators kā fasilitators (nevis pasniedzējs);
 - refleksija un praktiska pielietošana.
-

Piemērs: “Zaļo ceturtdienu pēcpusdienas”

Tēmas:

- ilgtspējīga dārzkopība;
 - sēklu saglabāšana;
 - ekoloģiska pārtika un uzturs;
 - dabiskās būvniecības metodes;
 - energoefektivitāte;
 - aprites ekonomika;
 - terapeitiskās radošās prakses.
-

Aktivitāte

Simulācija: pirmā studiju apļa sanāksmes izstrāde.

PROGRAMMAS IZSTRĀDE

1. posms: vajadzību analīze

- lietotāju aptaujas;
- konsultācijas ar kopienu;
- neformālas sarunas;
- vietējo ilgtspējas problēmu analīze.

2. posms: programmas plānošana

- 6–10 sesijas;
 - tematiskā fokusa izvēle;
 - ekspertu piesaiste;
 - moderatora nozīmēšana;
 - grafiks un loģistika.
-

Tipiska sesijas struktūra

1. ievads un dalīšanās;
 2. tematiskā prezentācija;
 3. grupu darbs / darbnīca;
 4. refleksija;
 5. bibliotēkas materiālu prezentācija.
-

Aktivitāte

Izstrādāt 6 sesiju programmu vietējam kontekstam.

Līdzdalība un koprade

- dalībnieki kā līdzautori;
 - dalībnieku vadītas darbnīcas;
 - vietējās pieredzes integrācija;
 - “zaļais aktīvisms”.
-

Aktivitāte

Izstrādāt ilgtermiņa iesaistes stratēģiju.

Komunikācija un redzamība

Kanāli:

- bibliotēkas tīmekļvietne;
 - sociālie tīkli;
 - vietējie mediji;
 - afišas;
 - tiešie ielūgumi.
-

Bibliotēkas krājuma popularizēšana

- tematiskie grāmatu plaukti;
 - ieteikumu saraksti;
 - e-resursi;
 - jaunieguvumi.
-

Sagaidāmā ietekme

- lielāka redzamība;
 - biedru skaita pieaugums;
 - aprites pieaugums ilgtspējas literatūrā.
-

Aktivitāte

Izveidot komunikācijas plānu vienam ciklam.

Uzraudzība un novērtēšana

Rādītāji:

- dalībnieku skaits;
 - apmierinātība;
 - izsniegumu pieaugums;
 - jauni biedri;
 - partnerības.
-

Novērtēšanas metodes

- aptaujas;
 - refleksija;
 - novērojums;
 - datu analīze.
-

Ilgtermiņa ietekme

- ilgtspējas kompetences;
 - kopienas stiprināšana;
 - pilsoniskā iesaiste;
 - ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana.
-

Aktivitāte

Izstrādāt novērtēšanas rīku.

PRAKTISKAIS ROKASGRĀMATAS KOMPLEKTS

- gada plāna veidne;
- ielūguma paraugs;
- novērtējuma anketa;
- moderatora kontrolesaraksts;
- sesijas plāns;
- literatūras saraksts.

REFLEKSIJA

Dalībnieki:

- prezentē programmu;
- analizē izaicinājumus;
- izstrādā rīcības plānu;
- reflektē par lomu.

ATTĪSTĪTĀS KOMPETENCES

- pieaugušo izglītības plānošana;
- fasilitācija;
- kopienas iesaiste;
- ilgtspējas pratība;
- programmu veidošana;
- ietekmes novērtēšana.

“Zaļā bibliotēka”

“Zaļās bibliotēkas” programma, kas ietver zaļu ēku, zaļu saturu, zaļus biroja principus un holistisku ieguldījumu Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības mērķos, tika uzsākta Ormožas bibliotēkā 2014. gadā, kad tika plānota centrālās bibliotēkas pārcelšana uz bijušās bērnudārza telpām.

Kā viena no pirmajām divām “zaļajām bibliotēkām” Slovēnijā, tā oficiāli sāka darbību 2015. gadā pēc pārcelšanās uz renovēto “zaļo ēku”. Pirmie “zaļie projekti” sākotnēji tika vērsti uz pieaugušo auditoriju, vēlāk paplašinot darbību arī bērniem.

Laika gaitā šīs iniciatīvas attīstījās plašākos ilgtspējas projektos un pasākumos, aptverot visu ilgtspējīgas attīstības spektru.

“Zaļās bibliotēkas” darbības principi

Bibliotēka darbojas kā “zaļa ēka” un “zaļa institūcija”. Praktiskajā darbībā tas ietver:

- energoefektīvu ēkas uzturēšanu
- LED apgaismojuma ieviešanu
- atkritumu šķirošanu un pārstrādi
- videi draudzīgu tīrīšanas līdzekļu izmantošanu
- bezplastmasas (zero waste) pasākumu organizēšanu
- e-pakalpojumu un e-grāmatu izmantošanas veicināšanu

- lekcijas par energoefektīvu būvniecību un renovāciju
- atbildīgu resursu pārvaldību
- ilgtspējīgas mobilitātes veicināšanu

Bibliotēka mudina apmeklētājus pārvietoties kājām vai ar velosipēdu un kopumā atbalsta veselīgu dzīvesveidu.

Pašpietiekamības un kopienas iniciatīvas

Bibliotēkas teritorijā izveidotas:

- ārstniecības augu un ziedu dobes
- vīnogulāji uz vasaras terases
- bišu strops

Šo aktivitāšu rezultāti tiek izmantoti kā ilgtspējīgas dāvanas pasākumu dalībniekiem un partneriem.

Tāpat izveidota arī sēkļu bibliotēka.

Bibliotēka sevi pozicionē ne tikai kā kultūras un izglītības centru, bet arī kā “zaļās transformācijas telpu”, kas veicina sabiedrības izpratni par ilgtspēju un atbildīgu dzīvesveidu.

Ilgtspējīga pasākumu vadība bibliotēkās

Šis darba plāns nosaka ilgtspējīgas prakses bibliotēku pasākumu organizēšanai. Tā mērķis ir samazināt ietekmi uz vidi, veicināt atbildīgu resursu izmantošanu un stiprināt ilgtspējas izpratni sabiedrībā.

Mērķi

- samazināt atkritumu un resursu patēriņu
 - samazināt bibliotēkas aktivitāšu oglekļa pēdu
 - veicināt videi draudzīgu uzvedību
 - atbalstīt vietējos un ilgtspējīgus piegādātājus
 - stiprināt sabiedrības izpratni par ilgtspēju
-

1. Galvenās rīcības jomas

1.1 Ilgtspējīga komunikācija un mārketing

Mērķis: samazināt papīra patēriņu.

Darbības:

- digitāla komunikācija (tīmeklis, sociālie tīkli, e-pasti)
 - digitālas ielūgumu un reģistrācijas formas
 - drukāto materiālu samazināšana
 - tikai nepieciešamā drukāšana (pārstrādāts papīrs, abpusēja druka)
 - atkārtoti izmantojami vizuālie materiāli
-

1.2 Ilgtspējīga ēdināšana

Mērķis: samazināt pārtikas ietekmi uz vidi.

Darbības:

- vietējie un sezonālie piegādātāji
 - veģetāras vai augu valsts izvēles kā pamats
 - vienreizlietojamās plastmasas izslēgšana
 - atkārtoti lietojami trauki
 - krāna ūdens izmantošana
 - pārtikas atkritumu samazināšana
 - pārtikas ziedošana, ja iespējams
-

1.3 Atkritumu samazināšana un šķirošana

Mērķis: samazināt atkritumu apjomu.

Darbības:

- šķirošanas stacijas pasākumos
 - atkārtoti izmantojami materiāli
 - bez vienreizlietojamiem dekoriem
 - digitālas prezentācijas
 - atkritumu monitorings
-

1.4 Materiāli un aprīkojums

Mērķis: samazināt nesamērīgu patēriņu.

Darbības:

- izvairīšanās no plastmasas
 - atkārtoti lietojami materiāli
 - aprīkojuma noma vai aizņemšanās
 - videi draudzīgi piegādātāji
 - energoefektīvs aprīkojums
-

1.5 Energoefektivitāte

- pasākumi dienasgaismā
 - apgaismojuma izslēgšana, kad tas nav nepieciešams
 - LED izmantošana
 - optimizēta apkure un dzesēšana
-

1.6 Ilgtspējīga mobilitāte

- kājām, ar velosipēdu un sabiedrisko transportu
 - velonovietnes
 - vietējie runātāji
 - attālināta dalība
-

1.7 Izglītība un izpratne

- pasākumi par ilgtspēju
 - labās prakses demonstrēšana
 - sadarbība ar vides organizācijām
 - personāla apmācības
-

Darbinieku atbildība

- ilgtspējas koordinators pasākumiem
 - ilgtspējas kritēriji plānošanā
 - personāla apmācība
 - pasākumu izvērtēšana
-

Monitorings un izvērtēšana

- papīra patēriņa samazinājums
- atkritumu un pārstrādes rādītāji
- piegādātāju ilgtspējas izvērtējums
- dalībnieku atsauksmes
- ikgadējs ilgtspējas pārskats

Nepārtraukta attīstība

Ilgtermiņa ir nepārtraukts process. Bibliotēka:

- regulāri atjauno plānu
- nosaka mērķus
- dalās pieredzē ar citām bibliotēkām
- veicina inovācijas un kopienas iesaisti

Novi Sad pilsētas bibliotēka

Novi Sad pilsētas bibliotēka ir publiska, grāmatu izsniegšanas tipa bibliotēka, ko dibinājusi Novi Sad pilsēta. Tā atrodas pilsētas vēsturiskajā centrā.

Bibliotēkas darbība un misija balstās Novi Sad Serbu lasītāju biedrības tradīcijās, kas dibināta 1845. gadā.

Struktūra un darbības tīkls

Papildus centrālajai ēkai Dunavska ielā, bibliotēka ietver:

- Pieaugušo lasītāju nodaļu “Dura Daničić”
- Bērnu nodaļu
- Informācijas un uzzīņu centru ar lasītavu
- administratīvās telpas un kopējo pakalpojumu biroju

Novi Sadas pilsētas bibliotēka pārvalda arī tīklu ar 25 filiālēm pilsētā un piepilsētās, kā arī:

- Vietējās vēstures krājumu
- Digitālo jauniešu centru

Bibliotēka ir Dienvidbāšas apgabala vadošā (metodiskā) bibliotēka, kas uzrauga bibliotēku darbību, attīsta projektus un sniedz profesionālu atbalstu publiskajām, skolu un specializētajām bibliotēkām reģionā.

Darbība un funkcijas

Bibliotēkas pamatfunkcija ir:

- bibliotēkas krājumu iegūšana
- apstrāde un klasifikācija
- pieejas nodrošināšana lietotājiem

Krājumā ir vairāk nekā:

- 520 000 grāmatu un periodisko izdevumu
- 312 senas un retas grāmatas

Katru gadu bibliotēkā reģistrējas vairāk nekā 25 000 lietotāju.

Programmas un aktivitātes

Bibliotēka īsteno plašu programmu klāstu:

- literāri pasākumi un tikšanās ar autoriem
- diskusijas un forumi
- radošās darbnīcas
- kursi un semināri

Šīs aktivitātes kalpo:

- lietotāju izglītošanai
- darbinieku profesionālajai attīstībai
- lasīšanas kultūras veicināšanai
- bibliotēkas un grāmatas popularizēšanai

Bibliotēkai ir arī aktīva izdevējdarbība un sadarbība ar dažādām institūcijām un organizācijām.

Projekti un kopienas iesaiste

Projekti ir būtiska bibliotēkas darbības sastāvdaļa, kas paplašina pakalpojumu kvalitāti un pieejamību.

Tiek īstenoti:

- iekļaujoši projekti
- kopienas iesaistes iniciatīvas
- neformālās izglītības programmas

Tostarp:

- bezmaksas angļu valodas kursi
 - datorprasmju attīstības programmas
 - dažādi izglītojoši pasākumi
-

“Donavas bibliotēka” — bibliotēka pludmalē

Īpaša iniciatīva ir “Donavas bibliotēka”, kas atrodas Štrand pludmalē pie Donavas.

Tās moto:

“Bibliotēka ir tur, kur esi tu.”

Šī pieeja simbolizē bibliotēkas izešanu ārpus fiziskajām sienām un pakalpojumu tuvināšanu sabiedrībai.

Misija

Novi Sadas pilsētas bibliotēka ir integritātes institūcija, kas balstās ilgtermiņa vērtībās, vienlaikus pielāgojoties mūsdienu tendencēm.

Sadarbojoties ar vietējiem un starptautiskiem partneriem, bibliotēka nodrošina:

- vienlīdzīgu piekļuvi izglītībai un informācijai
- radošas izpausmes iespējas
- kultūras mantojuma un mūsdienu literatūras attīstību
- lasīšanas kultūras veicināšanu
- aktīvu kopienas līdzdalību

Bibliotēka veido inovatīvu, saistošu un sabiedrībai noderīgu saturu.

Vīzija

Bibliotēka rada brīvu un atvērtu sociālo telpu, kas nodrošina piekļuvi cilvēces zināšanām un informācijai.

Tā veicina lietotāju personīgo izaugsmi, izmantojot:

- izglītību
 - radošumu
 - pieredzes apmaiņu
 - kultūras aktivitātes
-

Devīze

“Lasīt. Mācīties. Radīt.”

Dzīves kultūra bibliotēkā — “LIBCHANGE” projekta pēdējā mobilitāte

Iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošana, cīņa pret klimata pārmaiņām, demokrātisko vērtību stiprināšana un pilsoniskuma jēdziena ieviešana pieaugušo izglītībā ir trīs Novi Sadas pilsētas bibliotēkas prakses pamatprioritātes, kas prezentētas šajā rokasgrāmatā.

Tā kā bibliotēkas arvien vairāk kļūst par sociāliem centriem un “dzīves kultūras” telpām, to darbība kļūst sabiedrībai tuvāka un vienlaikus aptver gan mūsdienu skatījumu uz kultūras mantojumu, gan aktuālās sabiedrības tendences.

Serbijā plānotā Erasmus+ programmas “LibChange” mobilitāte ārēju sociālo apstākļu un krīzes dēļ nevarēja notikt klātienē, tādēļ trīs prakses tika prezentētas tiešsaistē, izmantojot Zoom platformu. Mērķis bija nodot ekspertu zināšanas, dalīties labajā praksē, attīstīt darbinieku kompetences, uzlabot pieaugušo izglītības kvalitāti bibliotēkās, veicināt pozitīvas pārmaiņas vietējā, reģionālajā un nacionālajā līmenī, kā arī sekmēt ilgtspējīgu attīstību, veselīgu dzīvesveidu un labbūtību.

Publiskās bibliotēkas kā pilsoniskās līdzdalības centri

Uzturot ciešu kontaktu ar saviem lietotājiem, publiskās bibliotēkas ir labāk pozicionētas nekā jebkura cita kultūras institūcija, jo tās darbojas pēc visdemokrātiskākā principa — “pieeja visiem”.

Iesaistot kopienas locekļus un motivējot viņus aktīvi piedalīties bibliotēkas darbā, bibliotēkas vēstījums sasniedz arī sociāli mazāk aizsargātas un nelabvēlīgākas grupas.

2022. un 2023. gadā Novi Sadas pilsētas bibliotēkā tika īstenots projekts “**Accept the Challenge**”, kura galvenās aktivitātes bija trīs pilsoniskās līdzdalības laboratorijas par:

- garīgās veselības dialogu,
- vides apziņu jauniešiem,
- empātiju un sociālo solidaritāti.

Dažādas sociālās grupas piedalījās, dalījās pieredzē un kopīgi izstrādāja risinājumus aktuālām sabiedrības problēmām, apliecinot bibliotēku kā brīvības telpu un vietu aktīvai sabiedrības labbūtības veidošanai.

Moduļa pamatojums un konteksts

Publiskās bibliotēkas arvien vairāk pārtop no krājumu orientētām institūcijām par lietotājcetrētām, kopienā balstītām telpām.

Sabiedrībās ar zemu pilsonisko līdzdalību bibliotēkas var kalpot kā droši, uzticami dialoga, mācīšanās un demokrātiskas iesaistes centri.

Šis modulis balstās uz **Pilsoniskās līdzdalības laboratoriju (CPLab)** modeli, ko izstrādājušas Ivana Jovanović Arsić (biedrība “Kulturis”) un Bojana Grujić (Novi Sadas pilsētas bibliotēka).

Trīs laboratorijas tika īstenotas viena gada laikā:

- “Dialogs par garīgo veselību” (15.10.2022),
- “Accept the Challenge! Zaļā atbilde” (21.02.2023),
- “Darbs turpinās — tiek veidota empātija” (18.10.2023).

Modelis demonstrē, kā bibliotēkas var veicināt pieaugušo izglītību, sociālo dialogu un kopienas problēmu risināšanu strukturētās līdzdalības aktivitātēs.

Mācību mērķi

Pēc moduļa apguves bibliotekāri spēs:

- izprast bibliotēku kā pilsoniskās un izglītības telpas lomu,
 - plānot un īstenot pieaugušo izglītības aktivitātes par sociālām tēmām,
 - veidot sadarbību ar vietējiem partneriem un interešu grupām,
 - pielietot līdzdalības un dialoga metodes,
 - iesaistīt dažādas mērķgrupas,
 - nodrošināt drošu un iekļaujošu dialogu,
 - novērtēt programmu ietekmi.
-

Darba metodes un pieejas

Līdzdalības metodes:

- mazo grupu diskusijas,
- World Café,
- koprade,

- prototipu veidošana,
- lomu diskusijas.

Izglītības pieejas:

- pieaugušo izglītības principi,
- pieredzes mācīšanās,
- vienaudžu mācīšanās,
- dialoga mācīšanās.

Fasilitācijas paņēmieni:

- drošas vides veidošana,
- vienlīdzīgas līdzdalības veicināšana,
- jutīgu tēmu moderēšana.

Mērķgrupas

- pieaugušie iedzīvotāji,
- sociāli mazaizsargātas grupas,
- jaunieši,
- bibliotekāri,
- skolotāji un pedagogi,
- studenti (piem., sociālās zinātnes),
- aktīvisti un brīvprātīgie,
- eksperti un vietējie lēmumu pieņēmēji.

Bibliotekāra loma

Bibliotekārs darbojas kā:

- dialoga fasilitators,
- medijpratības un informācijpratības speciālists,
- kultūras starpnieks,
- sabiedrības un institūciju savienotājs.

Nepieciešamās kompetences:

- komunikācija un moderēšana,
- sociālā jutība,
- neitralitāte un ētika,
- darbs ar dažādām grupām.

Pieaugušo izglītības formāti bibliotēkās

1. Pilsoniskās līdzdalības laboratorijas (CPLab)
 2. Diskusiju paneļi ar dialogu
 3. Kopienas darbnīcas
 4. Izglītojošas kampaņas
 5. Apmācību programmas bibliotekāriem un iedzīvotājiem
-

CPLab organizēšanas soļi

1. Kopienas vajadzību noteikšana

aptaujas, konsultācijas, sociālie mediji

2. Tēmu izvēle

garīgā veselība, vide, empātija, iekļaušana

3. Partneru kartēšana

NVO, skolas, veselības un sociālie dienesti, pašvaldības, eksperti

Labās prakses piemēri

- garīgās veselības dialogs ar ekspertu iesaisti,
 - vides izglītība jauniešiem,
 - empātijas un solidaritātes veidošana caur stāstiem un pieredzi.
-

Ietekmes rādītāji

- pieaug pilsoniskā līdzdalība,
 - stiprinās kopienas tīkli,
 - uzlabojas uzticēšanās bibliotēkai,
 - attīstās bibliotekāru kompetences,
 - pieaug empātija un savstarpēja sapratne.
-

Sagaidāmie rezultāti

Bibliotēkas kļūst par spēcīgākiem sociālajiem un izglītības centriem, iedzīvotāji kļūst aktīvāki un iesaistītāki, palielinās demokrātiskais dialogs un sadarbība starp institūcijām un sabiedrību, kā arī nostiprinās uzticēšanās publiskajām bibliotēkām kā atvērtām kopienas telpām.

“Ceļotājs savā pilsētā” — Slavenās Novisadas sievietes

Novi Sadas Pilsētas bibliotēkas Vietējā krājuma kolekcija manto vietējo vēsturi, kuras uzdevums ir to vākt, saglabāt, izsniegt lasītājiem un popularizēt, kā arī veicināt bibliotēkas fonda un pilsētas kultūrvēsturiskā mantojuma atpazīstamību. Šajā darbā tiek meklēti inovatīvi veidi, kā dažādas Novisadas vēstures interesantās detaļas padarīt pieejamas bērniem un jauniešiem, lai rosinātu viņus pētīt, mācīties un popularizēt savu mantojumu.

Digitizācijas projekta ietvaros, kas tika uzsākts 2008. gadā, Vietējās kolekcijas vadītāja Blaženka Markoviča uzsāka virkni aktivitāšu dažādām vecuma grupām — no sākumskolas skolēniem līdz vidusskolēniem, studentiem un pieaugušajiem. Šis vairāku gadu projekts, kuram praktiski nav noslēguma, ietver dažādu izglītojošu saturu: darbnīcas, izstādes, televīzijas raidījumus, lekcijas, kā arī pastaigas pilsētā un mācīšanos “ceļā”.

Moduļa pamatojums un izglītības konteksts

Vietējā mantojuma kolekcijas publiskajās bibliotēkās nav tikai atmiņas glabātavas, bet aktīvi izglītības rīki. Interpretējot vietējo vēsturi ar inovatīvām un līdzdalības metodēm, bibliotēkas var stiprināt pilsonisko identitāti, kultūras izpratni un mūžizglītību.

Programma “Ceļotājs savā pilsētā” parāda, kā bibliotēkas var savienot vietējo vēsturi, dzimumu perspektīvu un pieredzes mācīšanos, izmantojot vadītas pilsētas pastaigas, darbnīcas, izstādes un starpdisciplināru sadarbību.

Vēsture nav tikai grāmatās — tā dzīvo ielās, ēkās, nosaukumos un atmiņās. Ļaujot iedzīvotājiem kļūt par “tūristiem savā pilsētā”, bibliotēkas rada spēcīgas iespējas pieaugušo izglītībai, identitātes veidošanai un kultūras stiprināšanai, vienlaikus apliecinot savu lomu kā kopīgā mantojuma sargātājām un interpretētājām.

Mērķauditorija: publisko, skolu un akadēmisko bibliotēku bibliotekāri.

Fokuss: pieaugušo izglītība, kultūras mantojuma izglītība, dzimumu līdztiesība, pieredzes mācīšanās.

Ilgums: 1 diena (pielāgojams īsākām vai vairāku sesiju formām).

Mācību forma: lekcijas, vadītas pastaigas, darbnīcas, sadarbība ar kultūras institūcijām.

Mērķa grupas

Programmu var pielāgot pieaugušajiem iedzīvotājiem, universitāšu studentiem, pedagogiem un bibliotekāriem, kultūras profesionāļiem, tūrisma gidiem, sieviešu organizācijām, senioriem un mūžizglītības dalībniekiem, jauniešiem un starppaaudžu grupām.

Mācību mērķi

Pēc moduļa apguves bibliotekāri spēs izstrādāt pieaugušo izglītības programmas, balstītas vietējā mantojumā; izmantot pieredzes un vietas balstītu mācīšanos; interpretēt vēsturi no dzimumu perspektīvas; savienot bibliotēkas krājumus ar pilsētvidi; veidot partnerības ar kultūras un izglītības institūcijām; veicināt dalībnieku iesaisti kā aktīviem līdzradītājiem; popularizēt kultūras mantojumu stāstniecībā un dialogā.

Metodes un izglītības pieejas

Pieaugušo izglītības metodes: pieredzes mācīšanās, vietas balstīta mācīšanās, naratīvā un biogrāfiskā pieeja, vizuālā mācīšanās, izziņas (pētījumu) balstīta mācīšanās.

Līdzdalības metodes: jautājumu vadītas pastaigas, novērošana un salīdzināšana (pagātne–tagadne), grupu diskusijas, reflektīvs dialogs, dzimumjūtīga pieeja, sieviešu redzamības vēsturē izcelšana, kritiska sociālo lomu izvērtēšana, mantojuma sasaistīšana ar mūsdienu vērtībām.

Bibliotekāra loma

Šajā modelī bibliotekārs darbojas kā vietējās vēstures pedagogs, kultūras gids un stāstnieks, pētniecības mentors, starpnieks starp krājumu un sabiedrību, kā arī sadarbības veidotājs starp kultūras institūcijām.

Pamatkompetences: vietējās vēstures un krājuma zināšanas, prezentācijas un interpretācijas prasmes, darbs ar dažādām vecuma grupām, dzimumjūtīga un iekļaujoša pieeja, pieredzes mācīšanās dizains.

Mācību rezultāti: vēsturiskā izpratne, kritiskā domāšana, dzimumu līdztiesības izglītība, kultūras piederības sajūta.

Pieaugušo izglītības aktivitāšu veidi

Bibliotēkas var veidot šādus formātus:

- tematiskas izglītojošas pastaigas “Ceļotājs savā pilsētā” (ielas, ēkas, aizmirstas vietas, sieviešu vēstures iekļaušana);
- lekcijas un ilustrētas sarunas, balstītas vietējā krājumā (grāmatas, kartes, fotogrāfijas, pastkartes);
- darbnīcas un mācīšanās “ceļā” ar refleksijām un mini uzdevumiem;
- izstādes un mediju saturs (TV, tiešsaistes un sociālo mediju materiāli);
- starpinstitucionāli apmeklējumi (muzeji, arhīvi, galerijas).

Programmas plānošana

1. solis: tēmas definēšana

Slavenas pilsētas sievietes, dzimums un pilsētvide, izglītības vēsture, pilsoniskās sabiedrības attīstība.

2. solis: satura sagatavošana

Avoti: vietējā krājuma materiāli, arhīvi, kartes, fotogrāfijas, zinātniskie un populārzinātniskie izdevumi.

3. solis: mācību maršruta veidošana

Ievads, vēsturiskais konteksts, pastaiga un vietas interpretācija, diskusija, partnerinstitūciju apmeklējums.

Sadarbība

Partneri: pilsētas arhīvs, muzeji, kultūras iestādes, skolas un universitātes, tūrisma organizācijas, sieviešu apvienības, mediji.

Labās prakses fokuss: Novisadas sievietes

Izglītojošā vērtība: sieviešu redzamība publiskajā telpā, dzimumu lomu izpratne vēsturē, sieviešu intelektuālā, mākslinieciskā un pilsoniskā ieguldījuma atzīšana.

Novērtēšana un ietekme

Novērtēšanas rīki: dalībnieku atsauksmes, iesaiste, kvalitatīvas refleksijas, mediju atspoguļojums.

Panākumu rādītāji: lielāka interese par vietējo vēsturi, ciešāka saikne ar pilsētu, sieviešu mantojuma redzamība, lielāka Vietējā krājuma izmantošana.

Sagaidāmie rezultāti

Bibliotēkas nostiprina izglītojošo lomu, veicina vietējā un dzimumjūtīgā mantojuma apguvi, attīsta mūžizglītību un pozicionē sevi kā dzīvu kultūras mācību telpu.

“Donavas bibliotēka” — bibliotēka Štrandē

Novisadas sirdī, Donavas krastā atrodas viena no skaistākajām un pazīstamākajām pilsētas pludmalēm reģionā — Štrande. Štrande nav tikai iecienīta atpūtas vieta vasaras mēnešos; tā ir arī Novisadas vēsturiskā mantojuma simbols līdz ar pilsētas attīstīto kultūras dzīvi. Tās bagātā vēsture aizsākas jau 19. gadsimtā, un tās ilgmūžība liecina par dažādiem laikmetiem. Štrande ir saglabājusi publiskas telpas lomu, kas ir atvērta ikvienam — vietu, kur tiek kopta kopienas sajūta un pilsētas identitāte.

Septiņu hektāru zaļās zonas un tikpat plašās smilšu teritorijas ietvaros, iekļaujotā un atvērta vidē, kas kalpo sportam, izklaidei, atpūtai un kultūrai, jau 17 gadus jūlija sākumā durvis ver Donavas bibliotēka. Bibliotēka “dodas pie saviem lietotājiem” pludmalē. Štrandes apmeklētāji var bez maksas aizņemties grāmatas, lasīt dienas un ilustrētos laikrakstus, kā arī piedalīties kultūras programmās. Šo praksi prezentē bibliotekāre Galja Žilņika.

Pamatojums un izglītības konteksts

Modulis izstrādāts kā labās prakses mācību piemērs bibliotekāriem, kas fokusējas uz izbraukuma bibliotēku pakalpojumiem, pieaugušo izglītību, kultūras programmām publiskās telpās un iekļaušanu, balstoties uz piemēru “Donavas bibliotēka — bibliotēka Štrandē”.

Mūsdienu publiskās bibliotēkas vairs nav ierobežotas tikai ar ēkām. Pārvietojoties uz publiskām, neformālām un brīvā laika telpām, bibliotēkas var sasniegt jaunus lietotājus un veicināt mūžizglītību, lasīšanas kultūru un pilsonisko iekļaušanu.

“Donavas bibliotēka” ir ilgstošs piemērs tam, kā bibliotēka var veiksmīgi darboties netradicionālā vidē — pludmalē — vienlaikus saglabājot savu izglītojošo, kultūras un sociālo misiju.

Tā parāda, ka bibliotēka var pastāvēt ārpus savām sienām, apvienojot kultūru, izglītību, atpūtu un kopienas dzīvi. Ieejot tādās publiskās telpās kā pludmales, parki vai laukumi, bibliotēkas apliecina sevi kā iekļaujošas, demokrātiskas un dzīvas institūcijas, kur mācīšanās notiek dabiski — tur, kur atrodas cilvēki.

Mērķauditorija: publisko bibliotēku bibliotekāri, izbraukuma pakalpojumu bibliotekāri, kultūras programmu koordinatori.

Fokuss: pieaugušo izglītība, izbraukuma pakalpojumi, neformālā mācīšanās, kultūra publiskajā telpā.

Ilgums: modulāras sesijas sezonas ietvaros.

Mācību forma: gadījuma izpēte, plānošanas darbnīcas, programmu izstrādes uzdevumi.

Mācību mērķi

Pēc moduļa apguves bibliotekāri spēs:

- izstrādāt un īstenot izbraukuma bibliotēku pakalpojumus;
- veidot pieaugušo izglītības un kultūras programmas atklātās publiskās telpās;
- pielāgot bibliotēkas pakalpojumus neformālai un sezonālai videi;
- piesaistīt netradicionālus bibliotēkas lietotājus;
- veicināt lasīšanu un mācīšanos ārpus bibliotēkas ēkas;
- pārvaldīt partnerības, loģistiku un programmēšanu āra apstākļos;
- veicināt iekļaušanu un starpkultūru dialogu.

Metodes un izglītības pieejas

Pieaugušo izglītības metodes: neformālā mācīšanās, mācīšanās brīvā laika kontekstā, pieredzes un spontānā mācīšanās, dialogā balstīta izglītība.

Iesaistes paņēmieni: personīgi grāmatu ieteikumi, īsas sarunas, interaktīvas diskusijas, vizuāli un performatīvi elementi.

Iekļaujošas pieejas: daudzvalodu saturs, ģimenēm draudzīgas programmas, zema sliekšņa līdzdalība, starppaaudžu aktivitātes.

Mērķgrupas

Modelis veiksmīgi sasniedz pieaugušos iedzīvotājus, gadījuma un netradicionālos bibliotēkas lietotājus, ģimenes un bērnus, seniorus, tūristus, jauniešus un studentus, multikulturālas kopienas, personas ar invaliditāti, kā arī atpūtas apmeklētājus, kas nemeklē formālu izglītību.

Partnerības un sadarbība

Partneri: kultūras institūcijas, mākslinieki, rakstnieki, sporta klubi, vides organizācijas, mediji, minoritāšu apvienības, pašvaldības.

Sadarbības ieguvumi: programmu daudzveidība, plašāka auditorija, lielāka redzamība, kopienas uzticēšanās.

Bibliotēkāra loma izbraukuma vidē

Šajā modelī bibliotekārs darbojas kā izbraukuma izglītotājs, kultūras programmu kurators, kopienas aktivizētājs, starpnieks starp kultūru un atpūtu, iekļaujošu pakalpojumu sniedzējs.

Pamatkompetences: elastība un pielāgošanās spēja, komunikācijas prasmes, pasākumu koordinēšana, auditorijas iesaiste, kultūras jutīgums, programmu moderēšana.

Koncepts: "Bibliotēka ir tur, kur esi tu"

Donavas bibliotēka balstās principā, ka piekļuve grāmatām, zināšanām un kultūrai seko cilvēkiem viņu ikdienas telpās.

Galvenās iezīmes: sezonāls pakalpojums, bezmaksas piekļuve atpūtas vidē, lasīšanas, mācīšanās un kultūras apvienojums, neformāla un draudzīga atmosfēra.

Pieaugušo izglītības un kultūras aktivitāšu veidi

- Lasīšanas un aizņemšanās pakalpojumi (grāmatas, laikraksti, daudzvalodu materiāli);
- izglītojošas lekcijas (ekoloģija, vēsture, literatūra, mediju pratība);
- kultūras programmas (grāmatu prezentācijas, dzejas vakari, tikšanās ar autoriem);
- darbnīcas (mediju pratība, vides izglītība, valodas, radošās aktivitātes);
- kopienas un sporta programmas (sarunas ar sportistiem, veselīga dzīvesveida popularizēšana).

Programmas plānošana

- 1. solis: vietas izvēle** — augsta cilvēku plūsma, simboliska nozīme, pieejamība.
- 2. solis: pakalpojuma dizains** — izsniegšanas kārtība, darba laiks, krājuma struktūra.
- 3. solis: infrastruktūra** — laikapstākļu izturīgs aprīkojums, pieejamība, drošība.

Labās prakses iezīmes

Ilgtermiņa kontinuitāte (17+ gadi), bezmaksas pieejamība, daudzveidīga programma, pielāgošanās lietotājiem, multikulturāla jutība.

Novērtēšana

Metodes: lietojuma statistika, apmeklējums, atsauksmes, mediju atspoguļojums.
Ietekme: plašāka piekļuve lasīšanai, jaunu auditoriju sasniegšana, kopienas stiprināšana, mūžizglītība.

Sagaidāmie rezultāti

Izbraukuma bibliotēkas paplašina sociālo misiju, normalizē lasīšanu ikdienā, samazina piekļuves barjeras un stiprina bibliotēku kā dzīvas kultūras institūcijas lomu.

BIBLIOTĒKA, KAS MAINA PASAULI

E-rokasgrāmata ar 12 praksēm Eiropas publiskajās bibliotēkās

Izdevējs

Franca Ksavera Meško Ormožas bibliotēka

Direktore

Milica Šavora

Redaktors

Bojana Grujić
Marijana Korotaj

Redakcijas komanda

Mateja Hržič
Marinka Vnuk
Inguna Dukure
Melinda Grubišić Reiter
Zdenka Bilušić

Galja Žilnik
Blaženka Marković

Vāka dizaina koncepcija

Danijela Grubišić

Makets un pirmspiedes sagatavošana

Aleksandra Krstić

Rediģēšana un korektūra

Marijana Korotaj
Bojana Grujić

Fotogrāfijas un videomateriāli

Projekta komanda un bibliotēkas arhīvi

2026

Eiropas Savienība nav atbildīga par šīs e-rokasgrāmatas saturu.

Tulkojumi tika veikti, izmantojot ChatGPT rīku.

Katalogizācijas ierakstu publikācijai (CIP) sagatavojusi Ļubļanas Nacionālā un universitātes bibliotēka.

COBISS.SI-ID: 273662723

ISBN 978-961-91065-5-6 (PDF)